

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav systémového inženýrství a informatiky**

Nejbohatší obce v České republice

Tomáš Remač

Diplomová práce

2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Tomáš Remač**
Osobní číslo: **E140044**
Studijní program: **N6209 Systémové inženýrství a informatika**
Studijní obor: **Regionální a informační management**
Název tématu: **Nejbohatší obce v České republice**
Zadávající katedra: **Ústav systémového inženýrství a informatiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce bude analyzovat přes 6 tisíc obcí v ČR, jejichž finanční zdraví a bohatství se velmi liší. V této práci bude definováno, podle čeho lze měřit bohatství obce, regionu a dále budou analyzována data o všech obcích ČR se zaměřením na finance. Využity budou vhodné dataminingové metody. Práce by měla odpovědět i na to, zda mají bohaté obce nějaké společné znaky a proč.

Osnova:

- definice bohatství v souvislosti s obcemi a městy a způsoby jeho měření
- analýza dat, jejich předzpracování a korekce
- využití metod dataminingu pro jejich porovnání
- interpretace výsledků a jejich vizualizace

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 60 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BERKA, P. Dobývání znalostí z databází. Praha, Academia, 2003, 366 s.. 2003. ISBN 80-200-1062-9.

HALÁSEK, Dušan, Petr TOMÁNEK a Jaroslav PILNÝ. Určování bonity obcí. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 2002. ISBN 80-248-0159-0.

PETR, P. Data Mining - díl 1.. Univerzita Pardubice, 2006. ISBN 80-7194-886-1.

RŮČKOVÁ, Petra. Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi. 3., rozš. vyd. Praha: Grada, 2010. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-3308-1.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Pavel Jirava, Ph.D.

Ústav systémového inženýrství a informatiky

Datum zadání diplomové práce:

4. září 2016

Termín odevzdání diplomové práce:

28. dubna 2017

doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Pavel Petr, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. září 2016

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č.9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 28. 4. 2017

Tomáš Remač

PODĚKOVÁNÍ:

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu práce, kterým byl Ing. Pavel Jirava, Ph.D., za jeho cenné připomínky a odborné rady, které mi pomohly vypracovat tuto diplomovou práci. Dále bych chtěl také poděkovat celé rodině a přítelkyni, která mi byla po celou dobu práce oporou.

ANOTACE

V ČR je přes 6 tisíc obcí, jejichž finanční zdraví a bohatství se velmi liší. V této práci bude definováno, podle čeho lze měřit bohatství obce, regionu a dále budou analyzována data o všech obcích ČR se zaměřením na finance. Využity budou vhodné dataminingové metody. Práce by měla odpovědět i na to, zda mají bohaté obce nějaké společné znaky a proč.

KLÍČOVÁ SLOVA

obec, bohatství, finanční zdraví, datamining

TITLE

The wealthiest municipalities in the Czech Republic

ANNOTATION

There are over 6 thousand municipalities in the Czech republic with various financial health and wealth. This thesis define, how can be measured the financial wealth of a city or a region and analyze financial and economic data from all municipalities in the Czech republic by using datamining methods. Thesis should also give the right answer, if there are any common signs for these cities and why.

KEYWORDS

municipality, wealth, financial health, datamining

OBSAH

ÚVOD	10
1 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA	11
1.1 OBEC	12
1.1.1 <i>Funkce obce</i>	14
1.1.2 <i>Počet obcí a jejich populační rozložení</i>	15
1.2 REGIONÁLNÍ ÚROVEŇ ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	15
1.3 MAJETEK ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	16
1.3.1 <i>Ekonomická role územní samosprávy</i>	18
2 FINANČNÍ SYSTÉM ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	19
2.1 ROZPOČTOVÝ VÝHLED OBCE	19
2.2 ROZPOČET OBCE	20
2.2.1 <i>Rozpočtový proces</i>	23
2.3 SLOŽENÍ ROZPOČTU OBCE	24
2.3.1 <i>Příjmy</i>	24
2.3.2 <i>Výdaje</i>	27
2.4 KONTROLA HOSPODAŘENÍ OBCÍ	29
3 VÝCHODISKA PRO HODNOCENÍ OBCÍ	30
3.1 FINANČNÍ ZDRAVÍ	30
3.2 FINANČNÍ ANALÝZA	30
3.3 PŘEHLED UKAZATELŮ PRO HODNOCENÍ FINANČNÍ SITUACE OBCE	34
3.3.1 <i>Příjmy a výdaje</i>	34
3.3.2 <i>Dluhové ukazatele</i>	35
3.3.3 <i>Ukazatele likvidity</i>	37
3.4 UKAZATELE ZVOLENÉ PRO POSOUZENÍ FINANČNÍ SITUACE OBCE	38
3.4.1 <i>Stanovení intervalů pro jednotlivé ukazatele</i>	39
3.4.2 <i>Obodování intervalů a určení vah</i>	40
4 VYTVOŘENÍ MODELU PRO POROVNÁNÍ OBCÍ A JEHO VYHODNOCENÍ	42
4.1 POROZUMĚNÍ DATŮM	42
4.1.1 <i>Datový slovník</i>	42
4.2 PŘÍPRAVA DAT	43
4.2.1 <i>Spojování souborů</i>	43
4.2.2 <i>Filtrování dat</i>	44
4.2.3 <i>Vytváření nových dat</i>	45
4.3 NÁVRH MODELU V PROSTŘEDÍ SPSS MODELER	47
4.4 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	50
4.4.1 <i>Popis některých obcí z výsledného souboru a zdůvodnění jejich zastoupení v tomto souboru</i>	52
4.4.2 <i>Společné znaky mezi obcemi</i>	54
4.4.3 <i>Grafické znázornění obcí na mapě</i>	55
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	57
SEZNAM PŘÍLOH	62

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Postavení územních rozpočtů v rozpočtové soustavě České republiky.....	22
Obrázek 2: Intervaly, váhy a bodové ohodnocení vybraných ukazatelů.....	41
Obrázek 3: Ukázka přípravy vstupních dat v SPSS Modeler.....	43
Obrázek 4: Spojování souborů pomocí uzlu Merge	44
Obrázek 5: Použití uzlu Filter pro vyřazení nepotřebných atributů	44
Obrázek 6: použití uzlu Filter a Select pro odstranění irelevantních dat.....	45
Obrázek 7: Vytváření ukazatele - Podíl cizích zdrojů na aktivech.....	46
Obrázek 8: Matematické operace při konstrukci ukazatele.....	46
Obrázek 9: Přiřazování bodového ohodnocení ukazateli	47
Obrázek 10: Model ukazatele - Zadluženost na 1 obyvatele.....	48
Obrázek 11: Přiřazení intervalů a bodového ohodnocení.....	49
Obrázek 12: Grafické znázornění výsledných obcí na mapě ČR.....	55

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet obcí a počet jejich obyvatel k 1. 1. 2016	15
Tabulka 2: Vybrané hodnotící ukazatele	39
Tabulka 3: Položky pro výpočet ukazatelů	39
Tabulka 4: Výsledný seznam obcí.....	51

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

IČO	identifikační číslo
NUTS	normalizovaná klasifikace územních celků
ČR	Česká republika
PNFV	přijatá návratná finanční pomoc
MF	Ministerstvo financí

ÚVOD

Obec je v České republice základní jednotkou územní samosprávy. Na našem území se v současné době nachází přibližně 6250 těchto územních celků. Jednotlivé obce mezi sebou mají značné odlišnosti. Rozdílnost není pouze v počtu jejich obyvatel, rozloze, či občanské vybavenosti, ale také v jejich finanční situaci.

Tato práce se bude zabývat právě touto finanční rozdílností. Finanční bohatství či zdraví obce je specifické pro každou obci. Práce by se měla zaměřit na stanovení toho, jak je možné toto finanční zdraví obcí změřit a určit tak, které obce v ČR jsou nejbohatší a mají nejlepší finanční situaci.

Úvodní kapitola práce je určena k seznámení čtenáře se samotnou podstatou obce a regionální úrovni územní samosprávy. Bude zde uvedeno, jaké jsou základní funkce, které obec plní, jaké je populační rozložení mezi obcemi či jaká je ekonomická role územní samosprávy. Ve druhé kapitole práce bude popsán samotný finanční systém celé územní samosprávy se zaměřením na příjmy a výdaje municipalit. Vzhledem k použitým hodnotícím ukazatelům v datovém modelu se v této kapitole nacházejí také informace o rozpočtu a dalších finančních výkazech. Bude zde vysvětleno, co je to rozpočet obce, rozpočtový výhled, dále zde bude popsán rozpočtový proces a především to, z čeho se rozpočet skládá.

Třetí kapitola práce se bude zabývat tím, jak je možné změřit bohatství obce. Zde budou již zahrnuty možné ukazatele pro jeho měření a taktéž zde budou vybrány hlavní hodnotící ukazatele, dle kterých se budou data o obcích zpracovávat a porovnávat. Tyto data se budou zpracovávat v poslední, čtvrté části práce, kde bude znázorněno vytvoření dataminingového modelu pro jejich zpracování a za využití vybraných hodnotících ukazatelů pro porovnání obcí. Získaná data budou následně vyhodnocena a budou detailněji popsána.

Cílem práce by tedy mělo být, na základě vybraných ukazatelů, zhodnotit finanční bohatství a zdraví obcí. Pokusit se najít společné znaky, které by spojovaly tyto nejbohatší obce a tyto poznatky interpretovat.

1 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA

Územní samospráva je podle Pekové, Pilného a Jetmara (2008) „*forma veřejného vládnutí a veřejné správy. Územní samospráva je zároveň realizace práva občanů na vlastní samosprávu, právo na spravování určitého území, menšího, než je stát, na základě působnosti stanovené ústavou a příslušnými zákony při vytvoření potřebných ekonomických podmínek*“.

[11]

Samosprávu chápeme jako zajišťování potřeb občanů někým jiným než státem. Jedná se tedy o subjekt nestátního charakteru. Samosprávu můžeme vnímat jako určitý projev demokracie.

[11]

Spolu s vývojem úlohy státu se vyvíjí i územní samospráva. Lidé měli potřebu spolu komunikovat nebo byli ovlivněni kulturními, jazykovými nebo i ekonomickými faktory a tak na vymezeném území státu vznikaly geograficky menší útvary. Jako příklad lze uvést útvary, které vznikly na důležitých rozcestích obchodních cest apod. Takto vzniklé celky postupem času získávaly v některých oblastech určitou nezávislost na samotném státu. Jazykové, etnické důvody nebo geografická poloha byly základem pro jejich postupné společné vlastnosti a tyto společné důvody daly základ zrození regionů, z kterých se s postupem času vyvinuly samosprávy vyššího stupně. [14]

Některé znaky místní samosprávy se objevily již ve starém Římě a Řecku. Již ve 12. století se zvyšuje postavení měšťanstva, jenž se pokouší obdržet jistou nezávislost pro města, kterou se snaží prosadit u panovníka. Ve středověku města již představovala samostatné hospodářské útvary, a to s odlišnými výsadami, které jim byly dány státem nebo spíše jeho panovníkem. Jako příklad lze uvést tržní, celní regály, právo na výběr mýtného apod. V pozdější době se jednalo o akcízy, jimiž byly daně z prodeje nebo dávky za použití tržišť. Z prostředků, které tyto města díky výsadám získala, se odváděla část panovníkovi. [14]

O moderní samosprávě, tak jak ji známe dnes, lze uvažovat až od 19. století, a to v návaznosti na nový myšlenkový proud, kdy právo na samosprávu bylo považováno za nárok rovný jiným základním právům. Vznik samosprávy v našich zemích je spjat se vznikem *Stadionova prozatímního obecního zřízení* a to v roce 1849, které mělo dvojí působnost. Na území Čech, Moravy a Slezska se působnost rozlišovala na samostatnou a přenesenou. [25]

V České republice nyní tedy funguje dvoustupňový systém, ve kterém je obec základní jednotkou územní samosprávy. Druhým stupněm je kraj. Každý územní samosprávný celek má své pravomoci, které jiný územní celek nemůže ovlivnit. [14]

1.1 Obec

Zákon č. 128/2000 Sb. definuje obec jako základní územní samosprávné společenství občanů, vytvářející územní celek, jehož území je ohraničené. Tento zákon ukládá obcím povinnost pečovat o obecný rozvoj svého území a o potřeby osob v obci žijících. [44]

Občanem je dle českého právního řádu rozuměna osoba, která má české státní občanství a která má v obci hlášený trvalý pobyt. [43]

Postavení obce ve veřejné správě se stává v dnešní době významnější než kdy dříve, což vyplývá z tendencí decentralizace pravomocí a odpovědnosti za poskytování stále se rozšiřujícího portfolia nabízených veřejných statků pro občany ze státu na územní samosprávu. Zakotvení práva na místní samosprávu můžeme objevit i v Evropské chartě místní samosprávy. V Evropské chartě místní samosprávy je popsáno i právo na místní samosprávu obcí. [11]

Dále zákon č. 128/2000 vymezuje obec takto: „*Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících*“. [44]

Obec může ležet na jednom, ale i na několika katastrálních územích, podle nich se pak rozděluje na části. Česká legislativa umožňuje slučování i rozdělování obcí a to na základě výsledků místního referenda. Všechny české obce pak také spadají pod správní obvody okresu a pod územní obvody kraje. [44]

V zákoně č. 128/2000 Sb. jsou uvedeny tyto základní druhy obcí:

- obce, které nejsou městy;
- města, jenž získala statut města do r. 1954, dále pak ta, která zažádala předsedu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky nebo byla městem v účinnosti zákona o obcích v r. 2001 a také ta, jejíž počet obyvatel je na 3000;
- městys jsou obce, které toto označení byly oprávněny používat před r. 1954, pokud o zažádali u předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR;
- statutární města, dle zákona o obcích se jedná o města Kladno, České Budějovice, Pardubice, Plzeň, Karlovy Vary, Havířov, Ústí nad Labem, Liberec, Prostějov, Jablonec nad Nisou, Ostrava, Hradec Králové, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Opava, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav. Statut města je schvalován zastupitelstvem, který také schvaluje ustanovení, ve kterém se město rozdělí na městské obvody a případně městské části. Rozdělení je

schváleno akceptováním obecně závazné vyhlášky. Ve většině statutárních měst je momentálně i sídlo krajských úřadů;

- Hlavní město Praha, které se člení na městské části. [11]

Obec je charakterizována třemi základními znaky:

1. území;
2. občané, kteří mají v obci trvalé bydliště. V pravomoci obce je také rozhodnutí a udělení čestného občanství dané obce. Do této skupiny spadají právnické osoby a podnikatelé, kteří mají své sídlo nebo provozovnu na území obce. Dále také vlastníci nemovitostí ležících na území obce, kteří v obci nebydlí či zde nemají nahlášen trvalý pobyt, ale pouze zde přechodně přebývají;
3. samospráva veřejných záležitostí v hranicích obce. [11]

V souvislosti s pojmem obec je nutno zmínit, jaké orgány obec spravují. V první řadě je to *zastupitelstvo*, které volí ze svých řad *starostu*, jenž nese odpovědnost za výkon své funkce v zastupitelstvu, který obec prezentuje navenek a stojí také v čele obecního úřadu. Dále zastupitelstvo volí *místostarostu*, který plní funkce starosty po dobu jeho nepřítomnosti. Orgán obce s výkonnou funkcí je *rada obce*, která se skládá z členů zvolených ze zastupitelstva a starosty. Na obecním úřadě působí místostarosta, tajemník (v případě, že je na obecním úřadě tato funkce zřízena, pokud není, zastává tuto roli starosta) a *zaměstnanci obecního úřadu*. Úlohou obecního úřadu je plnění úkolů, stanovených zastupitelstvem či radou obce v rámci samostatné působnosti a dále výkon přenesené působnosti. [14]

Povinností každé obce je, aby měla zřízen svůj *finanční a kontrolní výbor* a v případě, kdy v obci žije minimálně 10 % občanů hlásících se k jiné než české národnosti, je stanoven *výbor pro národnostní menšiny*. V pravomoci obecního zastupitelstva je také *zřízení místních výborů v jednotlivých částech obce*. Rada obce si může stanovit své *iniciativní a poradní orgány komise*. [14]

1.1.1 Funkce obce

Podle Pekové, Pilného a Jetmara (2008) by obec měla plnit tyto funkce:

- Vlastní samosprávná funkce, v České republice se označuje jako tzv. **samostatná působnost obce**.

Jedná se o pravomoci, které jsou dány zákonem a na základě kterých se může obec v určitých záležitostech samostatně rozhodovat. Obec má zákonem dané právo na samosprávu – může rozhodovat v oblastech veřejné správy, a to ve věcech územní samosprávy. Veřejnou správu obec vykonává v samostatné působnosti pomocí volených orgánů obce. Ty svým rozhodnutím svěřují samotnou realizaci svým výkonným orgánům. Tyto orgány rozhodují v prospěch občana obce, jelikož jejich rozhodování by mělo být zastoupením rozhodnutí občana obce. [11]

Do samostatní působnosti mohou zasahovat státní orgány a orgány krajů. Ovšem jen v případě, pokud je to v zájmu ochrany zákona a to jen takovým způsobem, který je dán zákonem. [26]

Avšak v ostatních záležitostech samostatné působnosti vystupuje obec jako právnická osoba, i když skutečnost je jiná. Na základě toho může dělat cokoli, co není zákonem zapovězeno, a nemůže být nucena činit to, co zákon neukládá. [35]

Pod samostatnou působnost spadají záležitosti, jenž obec koná pod svým jménem a za které nese odpovědnost. [35]

- Přenesené funkce, v České republice jsou označovány jako tzv. **přenesená působnost**

Jako obce s přenesenou působností jsou označovány ty, ve kterých se nachází pověřený obecní úřad. Za plnění úkolů v přenesené působnosti dostávají obce příspěvek ze státního rozpočtu. [26]

Dle Sedláčka (2015) je nutné si uvědomit, že pod přenesenou působností spadají záležitosti, které jsou vykonávány orgány obce jménem státu. Za kvalitu výkonu této působnosti je odpovědný stát, který tuto kompetenci obcím udělil. Výkonem přenesené působnosti obec tedy nezastupuje svou vůli, ale vůli státu.[34]

Stát zmocňuje obce relativně velkým rozsahem přenesené působnosti. Pokud obec není schopna zajistit výkon této působnosti, může ji zajistit na základě dohody s jinou obcí. To však musí být posváčeno souhlasem nadřízeného orgánu veřejné správy. [34]

1.1.2 Počet obcí a jejich populační rozložení

Počet obcí je v ČR proměnlivý. Ze začátku roku 2016 bylo v ČR 6 258 obcí. Dle Tabulky 1 lze vidět, jak jsou obce v ČR rozděleny na základě počtu jejich obyvatel. Všechny tyto údaje jsou platné k 1. 1. 2016.

Nejrozšířenější skupinou obcí v současnosti jsou ty, které mají od 200 do 499 obyvatel, a ve kterých momentálně žije pouhých 6,2 % obyvatel ČR, tedy 651 475 obyvatel.

Na druhou stranu nejvíce - 2 310 458 obyvatel, což je více jak 21 % populace ČR, žije v obcích s populací nad 100 000 obyvatel, kterých je ale pouhých 6. Lze tedy konstatovat, že většina obyvatel žije ve větších obcích s počtem obyvatel nad 5000, jedná se o 61,1% populace.

Tabulka 1: Počet obcí a počet jejich obyvatel k 1. 1. 2016

Kategorie obcí dle počtu obyvatel	Počet obyvatel	Počet obcí	Počet obyvatel v %
do (to) 199	180 093	1 449	1,7
od (up)200 do (to) 499	651 475	1 997	6,2
od 500 do 999	973 247	1 378	9,2
od 1 000 do 1 999	1 042 569	745	9,9
od 2 000 do 4 999	1 262 911	417	12,0
od 5 000 do 9 999	964 031	141	9,1
od 10 000 do 19 999	970 075	69	9,2
od 20 000 do 49 999	1 324 522	44	12,6
od 50 000 do 99 999	874 462	12	8,3
nad (over) 100 000	2 310 458	6	21,9
Celkem	10 553 843	6 258	100,0%

Zdroj: ČSÚ, Malý lexikon obcí České republiky, vlastní zpracování

1.2 Regionální úroveň územní samosprávy

Jak již bylo v této práci uvedeno, v České republice funguje dvoustupňový systém, jehož prvním stupněm je obec. Vyšší stupněm jsou dle ústavy vyšší územní správní celky označované jako kraje. Kraje vznikly 1. 1. 2001 na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb. a jejich legislativní vymezení vychází ze zákona č. 129/2000 Sb., o krajích. Kraj je definován jako

územní společenství občanů, kterému přísluší právo na samosprávu. Disponuje vlastním majetkem a příjmy a odpovídá za vztahy z těchto institutů. [15]

Regionální úroveň je ve většině zemí jakýmsi spojovacím článkem mezi obcí a státem. V poslední době je posilována role vyšší územní samosprávy a do popředí zájmu se dostávají zejména hospodářsky či strukturálně slabé regiony. [13]

Ačkoliv se jedná o druhý stupeň územní samosprávy, neznámá to, že by tato úroveň byla obecní samosprávě nadřazena. Každá úroveň má své specifické úkoly. Primární rozdíl ve vztahu obce a kraje vyplývá především z dvojí působnosti, kterou tyto instituty vykonávají. Zákon o obcích stanovuje, že orgány kraje mohou zasahovat do samostatné působnosti obcí, ale jen v případě, vyžaduje-li to ochrana zákona a jen tak, jak je zákonem stanoveno. Co se týče přenesené působnosti, platí princip nadřízenosti a podřízenosti, kdy je kraj stanoven jako instančně vyšší orgán ve vztahu ke všem obcím. [19]

Úkolem regionální úrovně samosprávy je, aby byly občanům daného regionu poskytovány některé veřejné statky a aby bylo pečováno o všestranný rozvoj svěřeného území a potřeby svých občanů. [13]

Kraj je spravován *zastupitelstvem*, které si ze svých řad volí *hejtmana* a jednoho nebo více *náměstků hejtmana*. Úloha hejtmana je prezentování kraje navenek. Náměstek hejtmana má za úkol zastupovat hejtmana v jeho nepřítomnosti. Výkonným orgánem kraje je *rada* složená z hejtmana, náměstka (náměstků) hejtmana a jiných osob zvolených z řad zastupitelstva. [15]

Hejtman také zřizuje orgány důležité k výkonu přenesené působnosti v případě, kdy je to stanoveno zvláštním zákonem. Zastupitelstvo má povinnost zřídit *finanční, kontrolní výbor a výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost*. Má také pravomoc k zřízení iniciativních a kontrolních výborů. [15]

Každý kraj má svůj *krajský úřad*, jenž vykonává úkoly stanovené v samostatné působnosti zastupitelstvem či radou a úkoly vyplývající z přenesené působnosti a napomáhá činnosti výborů a komisí. [15]

1.3 Majetek územní samosprávy

Majetek je obecně vnímán jako bohatství, které má určitou hodnotu, tržní cenu. Může být ale také vymezen jako vlastnictví, tedy jako soubor vlastnických práv k majetku, kterým může jeho majitel disponovat dle svého uvážení. Z toho důvodu je vlastnictví majetku důležitým aspektem samotné existence územní samosprávy, jakožto nestátního subjektu, a to jak na úrovni obcí, tak regionů. Ty mohou být vlastníkem různých typů majetku. Může se jednat o nemovitý

majetek jako je půda, lesy, vodní plochy, stavby, lomy nebo kulturní památky. Dále také o movitý majetek například o vnitřní zařízení organizací zřízených samosprávou a podobně. [12]

Pokud se podíváme do vývoje územní samosprávy ve vztahu k majetku, je nutno zmínit datum 31. 12. 1949, kdy byl obcím veškerý majetek znárodněn. Tento majetek měly pak národní výbory pouze ve správě a to až do roku 1990. Po tomto roce byl opět obcím navrácen. [14]

O tom, jak s majetkem bude obec či region nakládat, rozhodují jeho orgány, zejména ty volené. A jelikož se jedná o majetek obce nebo regionu, jako společenství občanů žijících na daném území, jsou tyto orgány odpovědné za hospodaření s tímto majetkem svým voličům. [12]

Majetek se z účetního hlediska dělí na *dlouhodobý majetek*, prostřednictvím kterého jsou zajišťovány jednotlivé úkoly a u kterého dochází k opotřebení. Jsou to tzv. stálá aktiva. Tento druh majetku může mít hmotnou i nehmotnou podobu. Dalším druhem je *krátkodobý majetek*, u kterého dochází ke spotřebě v rámci rozpočtového období. Jsou to krátkodobá aktiva, oběžný majetek a oběžná aktiva. [11]

Orgány a instituce veřejné správy musí ze zákona dbát na to, aby byl jejich majetek chráněn před poškozením, a jejich povinností je i jeho údržba a případné opravy. [11]

Obce a kraje mohou svůj majetek pronajímat, prodávat, darovat či zapůjčit, vkládat ho do zakládaných právnických osob a do dobrovolných svazků obcí, svěřovat ho svým příspěvkovým organizacím, mohou s ním ručit, pojišťovat ho. Získat ho mohou bezúplatným převodem, na základě darování nebo z dědictví. V neposlední řadě ho mohou vytvářet vlastní činnostmi či výstavbou nebo nákupem. [14]

Vlastnictví majetku územní samosprávou je důležitým předpokladem pro rozvoj dané obce či regionu a zabezpečování veřejných statků. Dále tento majetek může být využit k rozvoji vlastní podnikatelské činnosti daného územního celku například pro produkci tržních statků a získání dalších příjmů do svého rozpočtu. Disponování majetkem obcí může také usnadnit přístup k získání úvěru, jelikož tímto majetkem může obec ručit, zejména jedná-li se o majetek nemovitý. A v poslední řadě je majetek významným aspektem, který má vliv na bonitu dané obce či regionu, což se opět odráží v podmínkách pro získání návratných příjmů. [12]

Co se týče majetku a jeho využití, mají obce a města velký přehled, nicméně se potýkají s nedostatkem finančních prostředků na jeho provoz a údržbu. Až 94% obcí má vypracovaný

rozpočtový výhled na období tří let a více, ačkoliv zákon udává povinnost dvouletého rozpočtového výhledu. Vůbec největším deficitem financí trpí menší obce s obyvatelstvem do 5 tisíc, ale také města nad 50 tisíc obyvatel. [10]

1.3.1 Ekonomická role územní samosprávy

Jednou z klíčových úloh územní samosprávy je zabezpečování veřejných statků pro její obyvatele. U těchto statků dochází k tržnímu selhání, kdy není v kompetenci či zájmu soukromého sektoru zajištění daných statků v příslušné kvalitě či kvantitě. Z toho důvodu se v této oblasti angažuje stát a územní samospráva. Pokud bychom se pokusili veřejné statky více charakterizovat, dalo by se říci, že se jedná o takové služby, které přináší užitek celé společnosti, jsou spotřebovávány kolektivně, mají netržní charakter, ale je možné, že se jedná o polotržní statky, mohou mít i podobu poplatkové služby. Z hlediska efektivity je vhodné, aby byly zajišťovány veřejným sektorem, avšak v konkurenčním prostředí může být vhodnější, aby byly zabezpečeny na základě veřejné zakázky nebo kooperacemi veřejného a soukromého sektoru. [14]

Veřejné statky můžeme členit na čisté a smíšené. *Čistými veřejnými statky* rozumíme statky kolektivní spotřeby, které se vyznačují tím, že jsou nedělitelné, nelze u nich změřit spotřebu, tudíž ani cenu, dle které by byl stanoven uživatelský poplatek. Pro představu se jedná o služby policie, hasičů, využívání veřejných komunikací, osvětlení nebo služeb veřejné správy. A to se odráží v daňové ceně. Jednotlivci nemůže být zakázáno, aby přestal tyto statky spotřebovávat. Nedělitelnost vede k nevylučitelnosti spotřeby. Spotřeba těchto statků je automatická. Další vlastností, kterou se čisté veřejné statky vyznačují, je nedělitelnost standardu. Pokud převažuje poptávka služby nad nabídkou, může se stát, že dojde ke snížení kvality a užitku pro všechny. [12]

Oproti tomu u *smíšených veřejných statků* je dělitelná kvantita, jejich spotřeba tedy lze změřit a dá se poměrně přesně určit spotřeba jednotlivce. Tím pádem je možné tuto službu ocenit a stanovit uživatelský poplatek. Výše tohoto poplatku je stanovena hlasováním volených orgánů. Důvodem, proč jsou smíšené veřejné statky poskytovány, není výtěžek zisku, jelikož jsou poskytovány na neziskovém principu. Stanovený poplatek pokryje celkové náklady vynaložené na výrobu smíšeného veřejného statku. Pro smíšené veřejné statky je také charakteristická nedělitelnost standardu kvality mezi uživatele. [12]

2 FINANČNÍ SYSTÉM ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY

Územní samospráva je nezávislá na státu, avšak stát má vliv na postavení, funkce i její hospodaření prostřednictvím zákonů. Územní samospráva má poměrně velké pravomoci, co se týká rozhodování, avšak hospodaření je řízeno a podřízeno koncepci hospodářské a stabilizační fiskální politiky státu. Musí být tedy dodržena fiskální disciplína. [12]

Finanční systém územní samosprávy jak na obecní, tak regionální úrovni, je tvořen územním rozpočtem a mimorozpočtovými fondy. Sestavování územního rozpočtu a jeho dodržování je pro jednotlivé územní samosprávy ve všech vyspělých zemích povinné, u mimorozpočtových fondů to tak není. Vytvoření a využívání těchto fondů je čistě v rukou územní samosprávy. [13]

Výhodou využívání mimorozpočtových fondů je, že v případě účelových fondů je jasně zdůrazněná vazba na financování daných veřejných potřeb. Nevýhodou je obecná fragmentace veřejných financí, nepřehlednost toku financí a snížení pružnosti během rozpočtového období, jelikož není možné v rámci jednoho rozpočtového období převádět prostředky mezi jednotlivými fondy. [2]

Neexistuje žádný ideální systém financování potřeb obcí a regionů, který by vyhovoval jakékoliv územní samosprávě. Z hlediska času je potřebné, aby se systém přizpůsoboval aktuálním okolnostem, za kterých funguje. [13]

2.1 Rozpočtový výhled obce

Rozpočtový výhled vychází ze zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Než vešel tento zákon v platnost, bylo jen na orgánech obce, zda budou finančně plánovat v horizontu delším než jeden rok. Až na základě novely vyhlášené zákonem č. 557/2004 Sb. byla zavedena zákonná povinnost rozpočtový výhled sestavit a schválit. [9]

Rozpočtový výhled je považován za pomocný finanční nástroj, který slouží k střednědobému finančnímu plánování a rozvoji hospodářství obce. Je sestaven na základě ujednaných smluvních a přijatých závazků a to obvykle na dobu 2 až 5 let, které následují po roce, v němž je sestaven roční rozpočet. [47]

V podstatě jde o stanovení hodnot čtyř ukazatelů pro následující období 2-5 let po roce, na který je sestavován rozpočet. Těmito ukazateli jsou: celkové příjmy, celkové výdaje, celkové pohledávky a celkové závazky. [2]

Avšak Netolický (2008) upozorňuje na to, že by rozpočtový výhled neměl být schválen jen jednou za dané časové období s tím, že se znovu bude schvalovat po jeho uplynutí. Samospráva obce by ho měla upravovat v souladu s vývojem hospodaření. [9]

V rozpočtovém výhledu jsou obsaženy základní informace o příjmech a výdajích, dlouhodobých závazcích a pohledávkách, o zdrojích financí a potřebách realizovaných záměrů dlouhodobého charakteru. Co se týče dlouhodobých závazků, jsou zde uvedeny jejich důsledky na hospodaření po čas jejich trvání. [47]

Smyslem tohoto institutu, resp. jeho povinného používání, je to, aby subjekty územních samospráv byly nuceny přemýšlet v delším časovém horizontu než v rámci jednoho rozpočtového období, čímž se může předcházet vysokému zadlužení a je zajištěno lepší plánování výdajů, především těch investičních. [2]

Podle Provazníkové (2009) sestavení rozpočtového výhledu přináší obcím výhody, kterými jsou především:

- zkvalitnění řízení hospodaření;
- odvrácení rizika možného přeúvěrování;
- rychlé zorientování se ve finančních možnostech obce;
- snadnější projednávání úvěrů s fondy a bankovními ústavami. [14]

Během vytváření rozpočtového výhledu je nutné dávat pozor na to, aby nedošlo k nadhodnocení budoucích příjmů a podhodnocení výdajů. Sestavování tohoto institutu funguje na klouzavém principu, kdy s předložením rozpočtu se zároveň o jeden rok prodlužuje. [2]

2.2 Rozpočet obce

Rozpočet obce je jedním ze základních nástrojů finančního řízení obce. Lze ho popsat jako decentralizovaný peněžní fond, který je tvořen, rozdělován a používán primárně na principu nenávratnosti, nedobrovolnosti a neekvivalence. Není tomu však vždy, za určitých podmínek se využívá i návratný princip. Z účetního hlediska je rozpočet bilancí mezi příjmy a výdaji, je také důležitým rozpočtovým plánem, na základě kterého se v daném rozpočtovém období hospodaří a v neposlední řadě je také nástrojem územní, resp. regionální politiky. [13]

Rozpočet je vytvořen pro jednotlivá rozpočtová období – kalendářní rok. Dle § 3 zákona o rozpočtových pravidlech je obcí vytvářen i rozpočtový výhled, a to na dobu 2–5 let. Tento rozpočtový výhled navazuje na rozpočet obce a to po roce, na který byl sestaven rozpočet. [7]

Na veřejný rozpočet lze nahlížet z více úhlů. Jednak z pozice peněžního fondu, jenž se vytváří a je využíván hlavně na principu nenávratnosti, nerovnocennosti. Z pohledu účetního se jedná o bilanci. Balance se zabývá rovnováhou mezi příjmy a výdaji, kde příjmy a výdaje musí být stejné. [2]

Rozpočet bývá zpravidla sestavován jako vyrovnaný, ale za určitých okolností ho lze schválit i jako deficitní nebo přebytkový. Jako přebytkový může být sestaven v případě, kdy se počítá s tím, že určité příjmy budou v roce budoucím využity na splacení jistiny úvěrů z let předchozích. V případě schválení deficitního rozpočtu může dojít ke schválení v případě, kdy bude schodek rozpočtu obec schopna uhradit z přebytků minulých let nebo pokud je zabezpečena smluvní půjčkou, úvěrem či jiným krytím. [7]

V případě definování rozpočtu jako balance příjmů a výdajů za rozpočtové období, můžeme hovořit o tomto vztahu:

$$F_1 + P - V = F_2,$$

kde F_1 je hodnota finančních prostředků v rozpočtu a to ze začátku rozpočtového období;

P je označení pro příjmy;

V je označením pro výdaje;

F_2 je hodnota peněžních prostředků v rozpočtu ke konci rozpočtového období. [14]

V případě, že je F_2 větší jak F_1 , je vytvářen finanční přebytek a ten lze využít v dalším rozpočtovém roce. Pokud je ale F_1 větší než F_2 , je zde potřeba využít případných rezerv z předchozího období nebo finančních prostředků z jiného zdroje, aby došlo k vyrovnaní bilance. Mnoho příjmů z vyšších úrovní rozpočtů se dostanou k obci až z počátku dalšího rozpočtového období. Těmito příjmy mohou být např. dotace, nebo sdílené daňové příjmy. Obce v případě nedostatečné finanční rezervy může být donucena k tomu, aby své potřeby zafinancovala např. z překlenovacího úvěru. [14]

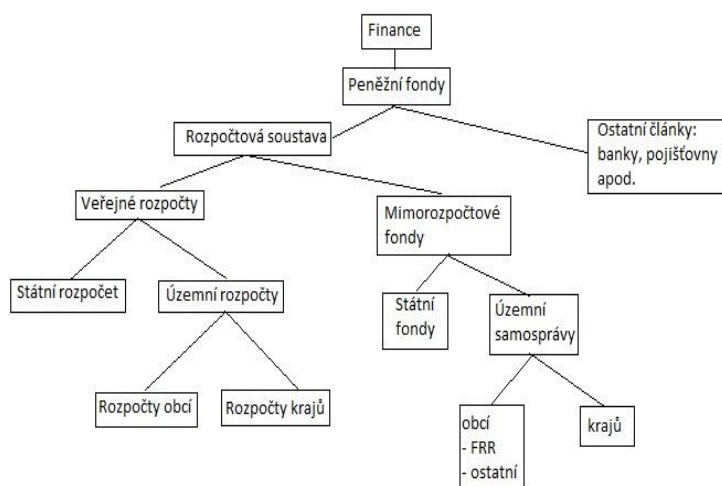
Každý územní rozpočet plní určité funkce. Jednou z nich je funkce *alokační*, kdy jsou díky finančním prostředkům územního rozpočtu pokryty potřeby různého charakteru lokálního či veřejného sektoru. Další funkcí je funkce *redistribuční*, kdy v rámci přenesené působnosti jsou některé obce místem, kde se vyplácí dávky státní sociální podpory. Poslední funkcí je funkce

stabilizační, která je z pohledu municipality poměrně omezená. Příklad ale můžeme vidět ve vyspělých zemích, kde může územní samospráva prostřednictvím svých aktivit působit na rozvoje ekonomického potenciálu daného území, a to například stavbou technické infrastruktury. [13]

Sestavování rozpočtů (a rozpočtových výhledů) může probíhat různými metodami. Tou nejběžnější a nejrychlejší je *přírůstková metoda*, což je metoda, kdy je upraven rozpočet z předchozího období, dojde k navýšení procent odvozených na základě inflace nebo z demografických změn. Nevýhodou však je, že není brána v potaz efektivnost vynaložených prostředků. Dalším způsobem rozpočtování je *metoda nulové základny*, která je více komplexní. Utvoří se seznam činností, které má obec v plánu dělat, vypočítají se náklady a z nich výdaje. Třetím způsobem je *výkonové rozpočtování*, kdy jsou prostředky přiřazeny k činnostem na základě splnění předem určeného výkonu. Dále je možné se setkat s *programovou metodou*, kdy jsou na počátku stanoveny cíle, kterým je přiřazena důležitost na základě přínosu pro obec. Opět se vypočítají náklady potřebné k dosažení těchto cílů. Výhodou této metody je, že lze měřit efektivnost obecních aktivit, jelikož zde můžeme vidět porovnání přínosu s náklady. [2]

Pokud zastupitelstvo nestihne schválit rozpočet před 1. ledem rozpočtového roku, je hospodaření obce řízeno rozpočtovým provizoriem, které se řídí pravidly stanovenými zastupitelstvem obce. [7]

Obrázek 1: Postavení územních rozpočtů v rozpočtové soustavě České republiky

Zdroj: Peková 2004, Hospodaření a finance územní samosprávy

2.2.1 Rozpočtový proces

Pokud hovoříme o rozpočtu, je třeba také objasnit pojem rozpočtový proces. Jedná se o soubor činností, vedoucích k tvorbě, plnění a vykazování rozpočtu. Skládá se z celkem 4 fází, kterými jsou: příprava, schvalování, čerpání, zpětná kontrola a vyúčtování. Rozpočtový proces tedy je opakující se sled činností. Na počátku je sestavování rozpočtu a na konci je jeho ex-post vyhodnocení a kontrola. Během jednoho kalendářního roku jsou díky tomu v rozpočtovém cyklu až tři rozpočty. Jedním je ten, který se nachází ve fázi přípravy a schvalování, druhý je ve fázi plnění a třetí prochází fází kontroly. [2]

Příprava rozpočtu

Parametry navrhovaného rozpočtu by měly vycházet ze schváleného rozpočtového výhledu. V této fázi je také třeba zajistit návaznost finančních vztahů specifikovaných v jiných rozpočtech, ze kterých jsou územní samosprávě poskytovány dotace. Nutný je také detailnější rozpis prostředků, který by měl vycházet z analýz finančního hospodaření let minulých a který by také měl reflektovat strukturu sledovaných cílů. [2]

Projednávání a schvalování rozpočtu

Tato fáze mívá několik stupňů. Nejdříve rozpočet projednává finanční výbor, poté rada obce/kraje. V momentě, kdy jsou tyto orgány spokojeny, rozpočet je předán zastupitelstvu, které jako jediné má pravomoc rozpočet schválit. Schválený rozpočet je množinou závazných ukazatelů, kterými se výkonné orgány obce musí řídit. [2]

Čerpání rozpočtu

V průběhu rozpočtového období mohou nastat změny jak vnitřního, tak vnějšího charakteru, které nebylo možné předvídat a na základě kterých je třeba udělat změny v rozpočtu prostřednictvím rozpočtových opatření, které schvaluje zastupitelstvo. Případně jedná-li se o běžná rozpočtová opatření, je tato pravomoc převedena na radu a jsou schváleny jen mimořádné změny. [2]

Rozpočet obce se může po jeho schválení změnit. Tyto změny se provádějí prostřednictvím rozpočtových opatření, která se evidují podle časové posloupnosti. Rozpočtovým opatřením je přesun rozpočtových prostředků, při kterém se příjmy a výdaje ovlivňují, ale celkový rozdíl

mezi nimi se ve výsledku nezmění. Dále to může být použití nových příjmů, se kterými se v původním rozpočtu nepočítalo, k úhradě nových výdajů, čímž dojde ke zvýšení objemu rozpočtu. Takovým opatřením může být také vázání rozpočtových výdajů, pokud je jejich pokrytím ohroženo naplnění rozpočtových příjmů. Dojde tak ke snížení rozpočtu obce. [7]

Kontrola a vyúčtování

V této fázi hraje klíčovou roli finanční výbor, který pracuje s účetními výkazy poskytnutými finančním odborem. Po skončení rozpočtového období je zpracován závěrečný účet, který je předložen zastupitelstvu a ve kterém jsou uvedeny údaje o příjmech a výdajích, rozčleněných dle rozpočtové skladby a podrobné údaje o dalších finančních transakcích. Tento výsledek podléhá dalšímu přezkumu. [2]

2.3 Složení rozpočtu obce

2.3.1 Příjmy

Obecně můžeme hovořit o čtyřech druzích příjmů územních samospráv, kterými jsou: daňové příjmy, nedaňové příjmy, transfery a dotace a úvěry či půjčky. První tři jmenované skupiny jsou nenávratného charakteru a jsou klíčovými zdrojem financování potřeb místního a regionálního veřejného sektoru. Symbolizují finanční vztahy utváření územních rozpočtů. Poslední skupinu tvoří návratné příjmy, které souvisí s povinností obcí je za daných podmínek splatit. [14]

Daňové příjmy

Daně jsou jedním z nejvýznamnějších zdrojů příjmů rozpočtu obce. Tvoří necelou polovinu celkových příjmů, mají proto vliv na finanční stabilitu obcí. O alokaci těchto prostředků rozhodují volení zástupci, proto jejich nedostatečnost může determinovat komunální politiku. To se odráží v zájmu politických představitelů o zákon o rozpočtovém určení daní, který se od vzniku České republiky doznal řady změn a novel a debaty ohledně toho, jak by se měly daňové příjmy přerozdělovat, jsou stále aktuální. [6]

Tyto příjmy se každým rokem opakují. Nemusí se jednat vždy o stejnou výši, mají tedy vlastnosti běžných příjmů. Jejich daňové určení (v ČR je používán název rozpočtové určení daní) je vymezeno zvláštním zákonem, jenž stanovuje typy daní, které jsou vybírány dle celorepublikově platných daňových zákonů. Výnos z těchto daní se ale přesouvá v plné výši do samotných rozpočtů obcí nebo regionů, jedná se o tzv. *svěřené daně*. [12]

Legislativa určuje, které daně vybírané celostátně poputují do rozpočtu obce. Na daňový základ a sazby nemají obce žádný vliv nebo jen minimální. Klasickým případem takových daní je v České republice u obcí daň z nemovitostí a část daně z příjmů fyzických osob z podnikání nebo samostatně výdělečné činnosti, který se vrací do rozpočtu obce, ve které má daný podnikatel nahlášen trvalý pobyt. [14]

Do této kategorie příjmů obcí spadají také správní poplatky, které obec vybírá, pokud na to má zákonný nárok. Legislativa také definuje výši poplatku dle sazebníku. Obec má v některých případech pravomoc tento poplatek snížit nebo ho dokonce celý prominout. Tyto poplatky se vztahují ke správním úkonům, jako je například vystavení dokladů nebo vydání stavebního povolení. Dále se jedná o regulační poplatky například za provoz hracích automatů nebo heren. Povahu obecních daní mají místní poplatky. Na základě jejich úhrady nevzniká nárok na protislužbu. Pro představu se jedná o tyto poplatky: poplatek za lázeňský a rekreační pobyt, poplatek za psa, poplatek za povolení k vjezdu motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst apod. Výnos z těchto poplatků by měl hradit místní veřejné statky. Tento druh příjmu však představuje pouze malý podíl v porovnání s ostatními daňovými příjmy. Nelze také opomenout sankční poplatky, zejména ty, které souvisí se znečišťováním životního prostředí. [14]

V případě že ale zvláštní zákon stanoví podíl na celostátně vybíraných daních, který bude příjmem do rozpočtu obce či regionu, jedná se o tzv. *sdílené daně*. Daně, které jsou vymezeny pro využívání obcemi pouze na svém území, tj. *municipální daně*, nebo *regionální daně*, jsou taktéž vymezeny zákonem. [12]

Nedaňové příjmy

Ve většině zemí jsou nedaňové příjmy jednou z největších skupin příjmů. Z časového hlediska se může jednat jak o příjmy, které se každoročně opakují, zde se jedná např. o příjmy z pronájmu majetku, podíly na zisku apod.), tak i o příjmy, které nemají tento každoročně se opakující průběh. Jako příklad lze uvést příjmy z prodeje nepotřebného majetku.

Příjmy z vlastního podnikání jsou obvyklým přínosem do rozpočtů, a mohou se pohybovat i v rádech 10–15% celkových příjmů. Mezi tyto příjmy se pak řadí hlavně *zisk municipálních podniků*, kde tento příjem se odvíjí od množství a od velikostní podniků. Dále pak *podíl na zisku podniků s majetkovým vkladem* od obce, či regionu. Tyto příjmy vznikají u podniků, ve kterých má územní celek jistý majetkový vklad, vyplívají z majetkové účasti územní samosprávy. Dalším příjmem, který je ale závislý na tom, jak velký majetek územní samospráva vlastní a zda daný majetek v současné době, nebo pro budoucí potřeby bude potřebovat, jsou *příjmy z pronájmu, nebo také z odprodeje majetku*, který územní samospráva již nevyužije. Tomu předchází ekonomická analýza výhodnosti zisku příjmů z prodeje, nebo pronájmu. V neposlední řadě se pak jde o příjmy z finančního investování územní samosprávy. Jedná se o finanční prostředky, které územní samospráva má volné, a které může zhodnotit. [12]

Dotace a transfery

Vlastní příjmy územních samospráv jsou obvykle nedostatečné pro financování nutných výdajů. Jejich hospodaření není finančně soběstačné. Ve veřejné rozpočtové soustavě tak existují přerozdělovací procesy, které pomáhají přesunout finance do územních rozpočtů. Cílem dotačních vazeb může být snaha o přispění k vyrovnání místních potřeb územní samosprávy nebo k vyrovnání finančního úsilí, či zajištění standardní úrovně veřejných statků. Dotace mohou být poskytnuty ve dvou podobách, a to jako dotace účelové a dotace neúčelové. Tyto dotace obvykle znamenají zvýšení veřejných výdajů a také pokles zájmu, jak efektivně použít vlastní veřejné příjmy. Jsou používány na financování pravidelně se opakujících, ale i neopakujících se požadavků. Mají tedy vlastnosti kapitálových i běžných dotací. [12]

Právě dotace a transfery jsou druhou nejvyšší položkou v příjmech obcí a měst. Samosprávy jsou na nich závislé.

Dotace lze rozlišovat také na základě toho, jakým způsobem je obec získávájí. V případě, že je obec dostává pravidelně a má na ně automaticky nárok, aniž by o ně nějak žádala, jsou tyto dotace označovány jako nárokové. Pokud si o ně musí obec zažádat a k tomu, aby je získala, musí splnit daná kritéria, hovoří se o nenárokových dotacích. [14]

Obce mohou získávat tyto dotace ze státního rozpočtu, z rozpočtu některých ministerstev a to například v rámci grantových programů, které vyhlášují jednotlivá ministerstva nebo také ze státních mimorozpočtových fondů. Dále je možné tyto dotace získat od krajů nebo Evropské unie, kdy jsou vypláceny ze strukturálních fondů a Kohezního fondu prostřednictvím Národního fondu. [14]

Úvěry

V hospodaření obce může nastat chvíle, kdy v rozpočtu není dostatek finančních prostředků k pokrytí potřeb. Tento nedostatek může být jak krátkodobý, tak dlouhodobý. Tato situace se dá řešit tzv. návratnými zdroji, které však bude muset ve stanovené lhůtě vrátit věřiteli. V tomto ohledu se ale stát snaží zadlužování obcí regulovat a to zejména v případě střednědobých a dlouhodobých návratných příjmů. Kromě jistiny však musí obec přirozeně také uhradit úrok, což může znatelně ztížit budoucí hospodaření územní samosprávy. [12]

V případě, kdy obec potřebuje překlenout časový nesoulad mezi příjmy a výdaji rozpočtu a jedná se o běžné výdaje, volí krátkodobý úvěr. Střednědobý či dlouhodobý úvěr by měla obec využít k finančnímu pokrytí investičních a kapitálových výdajů. Úrok pak bývá hrazen z běžného rozpočtu, zatímco samotná splátka z kapitálového rozpočtu. Za úvěr se ve většině případů musí obec zaručit, což v praxi znamená to, že ručí svými budoucími příjmy nebo majetkem. [14]

2.3.2 Výdaje

Výdaje rozpočtů obcí slouží k finančnímu zabezpečení veřejných statků a služeb a to nejen z lokálního hlediska. Nezřídka také pokrývají veřejné statky určené rozsahem přenesené pravomoci a odpovědnosti za jejich poskytnutí v rámci decentralizace veřejného sektoru. Na základě druhu či povahy veřejného statku je determinována struktura a objem výdajů veřejného rozpočtu. [15]

Množství výdajů obecních rozpočtů narůstá. Vyplývá to ze zvýšené autonomie a odpovědnosti obcí k zabezpečování a financování veřejného sektoru na svém území a také díky celkovému růstu veřejného sektoru obecně. [15]

Některé výdaje obcí vychází z národních smluv, jiné mohou být stanoveny zákonem. V těchto případech se jedná například o zabezpečování statků, které významem přesahují daný region nebo o čistě místní statky. Po obcích je se tak vyžaduje, aby rostla kvalita poskytovaných služeb. Výdaje obcí jsou také ovlivňovány standardem poskytované služby. To můžeme chápat tak, že jakmile je dosaženo určitého standardu služby, není žádoucí tento standard snížit nebo například danou službu zcela zrušit. Výdaje obce samozřejmě také přímo souvisí s demografickými faktory obce a celkovou ekonomickou situací obce. Jelikož obce nejsou tržně orientovány, ekonomický vliv je zřejmý hlavně ve vztahu ústřední a místní vlády. [15]

Z hlediska rozpočtového plánování můžeme výdaje obce dělit na plánované a neplánované. *Plánované výdaje* jsou takové, které lze relativně přesně naplánovat a to proto, že se opakují. Jsou to například výdaje na provoz obecního úřadu, platy jeho zaměstnanců a podobně. U tohoto druhu výdajů pak je v rukou územní samosprávy, jak bude nakládat s jejich objemem a strukturou s ohledem na rozpočtové omezení. Je tedy možné plánovat, u kterých výdajů lze dosáhnout úspory a u kterých tyto úspory nejsou žádoucí. [13]

Neplánované výdaje jsou zkrátka takové, které se objeví v průběhu rozpočtového období. Objevují se nečekaně a proto je jejich odhad velmi problematický. Pro představu do této kategorie může spadat například finanční pomoc občanům zasáhnutým živelnou katastrofou. [13]

Pro tyto případy je povinnost každé obce tvořit ve svém rozpočtu rezervy. Ta vychází ze zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v platném znění, kdy každá obec musí počítat s rezervou nejméně 0,3 % výdajů státního rozpočtu na příslušný rok. [7]

Dále můžeme výdaje územní samosprávy rozdělit na základě ekonomického hlediska na *výdaje běžné*, které mohou být nazývány také jako neinvestiční či provozní. Tyto výdaje se každoročně opakují a jejich prostřednictvím jsou občanům poskytovány veřejné statky. Dalším druhem výdajů jsou výdaje *kapitálové*, tedy takové, které jsou jednorázového charakteru. Slouží k financování spíše dlouhodobých potřeb, především investičních, které zpravidla přesahují jedno rozpočtové období. Tyto výdaje jsou financovány z kapitálové části rozpočtu a jsou spojeny jak s novými investicemi, tak se splácením investic, na které si v minulosti územní samospráva půjčila peníze. [13]

Výdaje je možné také rozdělit z hlediska návratnosti. *Nenávratné výdaje* můžeme vnímat jako rozhodující. *Návratné výdaje* jsou takové, kdy například územní samospráva poskytne finanční prostředky jinému subjektu rozpočtové soustavy. [13]

Výdaje obcí mohou mít různý charakter, který vyplývá z rozdílů mezi jednotlivými obcemi. Tyto rozdíly mohou být v technické vybavenosti, rozvoji infrastruktury, bytové výstavbě. Důležitou roli také hraje poloha, kde se obec nachází ve vztahu k nosné ekonomické a obchodní oblasti v zemi, stav krajiny a životního prostředí, napojení na dopravní infrastrukturu. Výzkumy ukazují, že mezi tyto faktory patří také velikost obce. Menší obce nemají možnost využití úspor z objemu produkce a služeb, což se odráží v nákladech na administrativu. Dále můžeme tyto tendence spatřit u služeb, které vyžadují rozsáhlou infrastrukturu. Výše kapitálových výdajů má vzrůstající trend a jsou to právě obce menší velikosti, které jsou nuceny uzavírat rizikové úvěry, aby pokryly nutné investice. [15]

2.4 Kontrola hospodaření obcí

Kontrola hospodaření obcí může být jak interní, tak externí. Interní kontrola je prováděna zastupitelstvem obce, které má pravomoc kontrolovat radu a další orgány samosprávy. Rada jakožto výkonný orgán má právo kontrolovat činnost obecního úřadu. Povinností zastupitelstva je zřízení finančního a kontrolního výboru. Finanční výbor dohlíží na správné hospodaření s majetkem a peněžními prostředky obce, dále pak vykonává úkoly zadané zastupitelstvem. Kontrolní výbor dohlíží na to, aby byly plněny usnesení zastupitelstva a rady a aby nedocházelo k překračování zákona ze strany ostatních výborů a úřadu při vykonávání činností v samostatné působnosti. K interní kontrole dochází minimálně jednou za 3 měsíce. Výsledky této kontroly se prezentují občanům prostřednictvím zprávy o veřejném hospodaření na veřejném shromáždění, vyvěšením na úřední desce, zprávou v místním tisku apod. [7]

Externí kontrola se provádí povinně, jako přezkum hospodaření obce v uplynulém kalendářním roce. O tuto kontrolu si obec požádá auditorskou společnost nebo krajský úřad a náklady jsou hrazeny z rozpočtu obce. [7]

Výsledky kontroly hospodaření a závěrečný účet obce je poté projednáván na schůzi zastupitelstva, která se koná do poloviny následujícího roku a na které se projednávají a přijímají opatření vedoucí k nápravě nedostatků. Součástí závěrečného účtu je vyčíslení finančních vztahů ke státnímu rozpočtu, státním fondům, krajskému rozpočtu, k ostatním obcím apod. Návrh tohoto závěrečného účtu je občanům sdělen nejméně 15 dní před jeho projednáváním zastupitelstvem. Občané mohou své připomínky sdělit buď písemně, nebo ústně na zasedání zastupitelstva. [7]

Hlavními důvody kontroly hospodaření obcí je, aby byly dodržovány zákony a opatření týkající se hospodaření s veřejnými prostředky, aby byla zajištěna ochrana těchto prostředků proti rizikům a aby s nimi veřejná správa nakládala hospodárně, efektivně a účelně. [13]

3 VÝCHODISKA PRO HODNOCENÍ OBCÍ

3.1 Finanční zdraví

Pojem *finanční zdraví* ve vztahu k obcím se ve výkladu liší od finančního zdraví podniku. Obce jsou subjekty, jejichž posláním není dosahování zisku, ale pokrytí potřeb občanů, rozvoj území a ochrana veřejného zájmu. [32]

Jako finančně zdravý subjekt, lze dle Valacha a kol. (1999) považovat ten, „*který je v danou chvíli perspektivně schopen naplňovat smysl své existence*“. [17]

Tzv. *finančně zdravá obec* je tedy taková, která je schopna vytvářet zdroje pro rozvoj svého území a k pokrytí potřeb svých občanů a která nemá problémy s včasným hrazením závazků. [32]

Sledování a hodnocení finanční situace obcí má velký význam. Ačkoliv v České republice není možné, aby se obec zbankrotovala, neznamená to, že se nemůže ocitnout ve finanční tísní, která se následně odrazí v nabídce veřejných služeb poskytovaných obcí. Z tohoto důvodu by mělo být v zájmu obyvatelů obce, aby její finanční situace nebyla špatná. [37]

Finanční situace státu je dlouhodobě sledována a vyhodnocována ratingovými agenturami, avšak u municipálních jednotek tomu tak většinou není. Dochází k tomu v případech, kdy municipalita emituje komunální dluhopisy. K tomu však dochází poměrně zřídka. [37]

Obecně je hodnocení hospodaření obce významným předpokladem pro kvalifikované rozhodování o dalších krocích obce. Z toho důvodu je žádoucí, aby měly takový nástroj, který jim zprostředkuje kvalitní hodnocení. Informace o finančním zdraví obce nejsou důležité jen pro obce, jejich představitele a občany, ale také pro subjekty veřejného i soukromého charakteru. [32]

3.2 Finanční analýza

Finanční analýza je významným instrumentem pro zjištění a vyhodnocení finanční situace obce a pro rozhodování. [12]

„*Finanční analýza představuje ohodnocení minulosti, současnosti a předpokládané budoucnosti finančního hospodaření firmy. Jejím cílem je poznat finanční zdraví firmy, identifikovat slabiny, které by mohly v budoucnosti vést k problémům a determinovat silné stránky, na kterých by firma mohla stavět*“. [1]

V oblasti územní samosprávy je finanční analýza důležitým instrumentem pro řízení. Hospodaření obce obsahuje negativní, ale i pozitivní prvky, které její fungování ovlivnily. Finanční analýza by měla odpovědět na tyto otázky - jak se zbavit negativních faktorů a jak podpořit pozitivní faktory ovlivňující hospodářskou situaci zkoumaného objektu územní samosprávy. Měla by vést k vytvoření finančního plánu pro další časové období. V tomto ohledu je tedy úzce spjata s vytvářením rozpočtového výhledu a jejich dalších propojení s plány rozvoje. [12]

Peková (2011) ve své publikaci dále jmenuje hlavní oblasti finanční analýzy:

- **„Běžná část rozpočtu – běžné hospodaření. Soustřeďuje se na:**
  - *analýzu hospodaření v běžné části rozpočtu, a to podle jednotlivých běžně se opakujících příjmů a výdajů, včetně analýzy podílu obligatorních – mandatorních výdajů, analýzu náhodných, neopakujících se běžných příjmů a výdajů, analýzu faktorů ovlivňujících běžné příjmy a výdaje, tendencí ve vývoji běžných příjmů a výdajů, míry jejich stability v čase;*
  - *analýzu druhů příjmů a výdajů se zvláštním zřetelem na to, které z nich může daný subjekt územní samosprávy (obec, region) svým rozhodnutím ovlivnit, a které nikoliv;*
  - *analýzu finanční nezávislosti, resp. závislosti na rozhodnutí státu (parlamentu);*
  - *analýzu salda běžné části rozpočtu, faktory, které saldo stabilně ovlivňují a které spíše nahodile;*
  - *analýzu dosahovaných úspor, jejich reálnost, resp. Dosažitelnost, a za jakého předpokladu, efektivnost (jejíž měřitelnost je však v praxi obtížná);*
  - *analýzu zajišťování a financování oprav a údržby, efektivnost a hospodárnost při zajišťování oprav a údržby (neboť ne vždy úspory, odsouvání oprav do budoucna je hospodárné);*
  - *analýzu vytváření a využití rezerv.*
- **Kapitálová část rozpočtu, analýza struktury příjmů a výdajů této části rozpočtu.**
- **Analýza využívání návratných příjmů, únosná výše roční dluhové služby, tzn.:**
  - *Analýza dluhů, jejich struktury z věcného i časového hlediska, důvody využití návratných příjmů, způsob umořování dluhů.*

- *Analýza hospodaření s majetkem, způsob jeho využívání*“. [12]

Dle Kraftové (2002) se rozlišují celkem 4 cíle, kterých by měla finanční analýza dosáhnout:

1. zamyšlení se nad vývojem organizace a zjištění informací důležitých pro budoucí rozhodování;
2. posouzení možností dalšího vývoje a zvolení nejvhodnějšího řešení;
3. komparace výsledků různých organizací;
4. zpracování informací důležitých pro evaluaci organizace externími subjekty. [5]

K vypracování finanční analýzy jsou zapotřebí data. Ty získáme například z účetních výkazů jako je rozvaha, výkaz zisku a ztrát a výkazu cash flow. [12]

Rozvahou rozumíme takový výkaz, kde je na jedné straně přehled o výši a struktuře majetku, na straně druhé způsob, jakým byl tento majetek financován. Dále je zde také zpráva o výsledcích hospodaření z hlediska pasiv. [4]

Dalším příkladem takového ukazatele je *ziskovost*, tedy schopnost produkovat zisk. Ta se v účetnictví měří v určitém časovém rozmezí (měsíc, čtvrtletí, rok,...) komparací výnosů získaných na základě vynaložení určitých nákladů. Výkaz, který zobrazuje zisk a ztráty organizace, je označován jako *výsledovka*. [8]

Jak je tedy výše uvedeno, v rozvaze je zachycen stav majetku a kapitálu v daném okamžiku. Výkaz zisku a ztráty uvádí určité kategorie výnosů, nákladů a zisku v čase jejich vzniku, nezávisle na tom, zda vznikají opravdu skutečné finanční příjmy nebo výdaje. Proto může dojít k obsahovému a časovému nesouladu mezi náklady a výdaji, příjmy a výnosy, stavem peněžních prostředků a ziskem. Tomuto nesouladu lze předejít sledováním *cash flow*. To je důležitým prvkem finančního řízení a finanční analýzy. Základem sledování *cash flow* (tedy peněžních toků) je přeměna stavu finančních prostředků. V *cash flow* je vysvětlen nárůst či pokles finančních prostředků spolu s odůvodněním, jak k nim došlo dle zvolených podmínek. [4]

Po analýze účetních výkazů se hodnotí všechny složky finanční rovnováhy, tedy - zadluženost, likvidita, rentabilita, aktivity a ukazatelé kapitálového trhu, případně další ukazatelé. Finančních ukazatelů může být v rámci finanční analýzy řada, avšak výpočet hodnot ukazatelů lze vnímat pouze jako mezistupeň k samotnému zhodnocení výsledků finanční

analýzy. Je důležité, aby došlo ke zvážení, zda daná hodnota ukazatelů je dobrá či nikoliv pro finanční zdraví subjektu a zda dochází ke zlepšování nebo zhoršení situace subjektu. [4]

Obecně je důležité při výběru ukazatelů finanční analýzy dbát na to, aby byly srozumitelné, jednoznačné, jednoduché při dostatečné přesnosti, jelikož daný problém je třeba rozložit na elementární části, aniž by došlo ke ztrátě souvislostí. Dále by měly souviset se stanovenými cíli a v neposlední řadě by měly být oprávněné, jelikož finanční analýza by měla přinášet efektivní výsledky a to nejen z hlediska efektivního nakládání se zdroji, ale také z hlediska srozumitelnosti a následného využití. [5]

Ukazatele finanční analýzy obecně rozdělujeme do dvou hlavních skupin. A to na *absolutní ukazatele*, které jsou využívány zvláště k analýze vývojových trendů a k procentuálnímu rozboru komponent. [4]

Druhým typem, jsou *ukazatele poměrové*, které umožňují získat představu o základních hospodářských charakteristikách subjektu, a to jak z hlediska vývoje v čase, tak v prostoru, kdy lze například vzájemně komparovat subjekty podobné velikosti. Tyto ukazatele mohou být ale také využívány jako vstupní informace matematických modelů, díky kterým lze následně charakterizovat závislost mezi určitými skutečnostmi, klasifikovat rizika a předvídat budoucí vývoj. Nevýhodou však může být nízká schopnost vysvětlení jevů. [16]

Poměrové ukazatele můžeme rozdělit na základě oblasti finanční analýzy do těchto skupin:

1. Ukazatele rentability;
2. Ukazatele aktivity;
3. Ukazatele zadluženosti;
4. Ukazatele likvidity;
5. Ukazatele tržní hodnoty;
6. Provozní ukazatele;
7. Ukazatele na bázi finančních fondů a cash flow. [16]

Smyslem finanční analýzy není jen pomoc voleným orgánům v rozhodování, jaká opatření by měla být přijata. Za předpokladu, že je vypracována kvalitně, měla by zejména sloužit k účinné kontrole toho, aby hospodaření územního celku bylo efektivní, aby se přišlo na chyby, které se následně mohou eliminovat. Napomáhá také k správnému vypracování účetních dokumentů. [12]

3.3 Přehled ukazatelů pro hodnocení finanční situace obce

Tato podkapitola se zabývá na souhrnem nejpoužívanějších ukazatelů pro zhodnocení finanční situace obce. Jelikož ukazatelů pro posouzení finančního zdraví a bohatství obce je značný počet, v této budou zde popsány jen ty nejčastěji používané. Ukazatele budou rozděleny do třech hlavních kategorií reprezentujících data, z kterých budou sestaveny a dle oblasti, kterou budou hodnotit. Byly vybrány tři hlavní kategorie pro ukazatele, a to ukazatele sestavené z *příjmů a výdajů*, ukazatelé *dluhové* a v poslední řadě ukazatele *likvidity*. Z nich bude dále vybráno několik ukazatelů, které budou zastupovat danou kategorii a budou použity v práci pro zhodnocení při zpracování dat.

3.3.1 Příjmy a výdaje

Celkové příjmy na obyvatele

Díky tomuto ukazateli je možno posoudit velikost rozpočtu mezi obcemi i mezi lety. Jde o bazální ukazatel, který vyjadřuje výši obecních zdrojů. Jeho nevýhodou je ztížení interpretace výsledků díky zařazení kapitálových příjmů a investičních transferů. Výsledky obec může ovlivnit jen v omezené míře, a to prostřednictvím místních poplatků a svěřených daní a nedaňových a kapitálových příjmů. [32]

Daňové příjmy na obyvatele

Tento ukazatel umožňuje posoudit výši příjmů z daní, místních, správních a ostatních poplatků, jakožto příjmů, které lze vnímat jako relativní stabilní zdroj obecního rozpočtu. Obec však nemá takovou pravomoc, aby je mohla svou aktivitou zcela ovlivňovat. [32]

$$= \frac{\text{daňové příjmy}}{\text{počet obyvatel}}$$

Podíl vlastních příjmů na celkových příjmech – Finanční nezávislost

Výhodou tohoto ukazatele je vyšší výpovědní schopnost o nezávislosti obce na transferech, vztahujících se k přenesené působnosti vykonávané obcí. Tento ukazatel reprezentuje to, do jaké míry se obec podílí na celkových příjmech svými vlastními příjmy a je uváděn v procentech. Jeho nevýhodou však je nedostatečná vazba na území obce. [32]

$$= \frac{\text{vlastní příjmy}}{\text{celkové příjmy}}$$

Celkové výdaje na obyvatele

Zmíněný ukazatel zahrnuje výši jak běžných, tak kapitálových výdajů obce v přepočtu na jednoho obyvatele. Tento jednoduchý ukazatel zprostředkovává srovnání mezi obcemi i mezi lety, je však nutné brát v potaz velikost obce, rozsah činností, zajišťovaných obcí, výši jednorázových výdajů a tak dále. [32]

Podíl běžných a kapitálových výdajů

Tento ukazatel umožňuje srovnání toho, kolik z celkových výdajů obce je vyhrazeno na pokrytí provozních nákladů a investic. Především u menších obcí lze sledovat meziroční výkyvy z důvodu jednorázových kapitálových výdajů. [32]

3.3.2 Dluhové ukazatele

Tyto ukazatele měří, do jaké míry využívá subjekt financování externími zdroji a jeho schopnost pokrýt dlužné závazky. [1]

Ukazatel zadluženosti

Měří procentuální poměr fondů poskytnutých věřiteli. Celkové závazky jsou jak dlouhodobého, tak krátkodobého charakteru. Čím vyšší je podíl vlastního majetku, tím větší jistotu může věřitel mít, že o své peníze nepřijde. Právě z tohoto důvodu věřitelé preferují nízký ukazatel zadluženosti. [1]

$$= \frac{\text{pasiva}}{\text{celková aktiva}}$$

Úrokové krytí

Tento ukazatel podává informaci o tom, kolikrát zisk převyšuje placené úroky. Část zisku vyprodukovaná cizím kapitálem by měla postačit k pokrytí nákladů na vypůjčený kapitál. [16]

$$= \frac{\text{zisk před zdaněním a úroky (EBIT)}}{\text{celkové nákladové úroky}}$$

Zadluženost na obyvatele

Tento ukazatel počítá zadluženost jako výši dlouhodobých závazků za běžné účetní období na jednoho obyvatele a vychází ze stavových veličin. Je tedy očištěn od krátkodobých zdrojů financování, které se do zadluženosti promítají jen v rámci jednoho roku a podstatě nás informuje o výši dluhu v konkrétním roce. [33]

$$= \frac{\text{celková zadluženost}}{\text{počet obyvatel}}$$

Dlouhodobá zadluženost

Dlouhodobá zadluženost představuje, jaká část aktiv daného subjektu je financována dlouhodobými závazky. Pomáhá při stanovení ideálního poměru mezi dlouhodobými a krátkodobými cizími zdroji. [16]

$$= \frac{\text{dlouhodobý cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}}$$

Běžná zadluženost

Vyjadřuje krátkodobý cizí kapitál, který představují běžné bankovní úvěry, pasivní přechodné a dohadné položky s celkovými aktivy. [16]

$$= \frac{\text{krátkodobý cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}}$$

Podíl cizích zdrojů na aktivech

Tento ukazatel vyjadřuje míru zadlužení majetku, a to jak stálých, tak i oběžných aktiv dané obce a jí zřízených příspěvkových organizací, tedy jaký podíl aktiv je pokryt cizími zdroji a přijatými návratnými finančními prostředky. Využívá se ke stanovení věřitelského rizika a jeho maximální hodnota je pro obce stanovena ministerstvem financí ve výši 25 %. [18]

$$= \frac{\text{cizí zdroje}}{\text{aktiva celkem}}$$

3.3.3 Ukazatelé likvidity

Tyto ukazatelé objasňují vztah mezi oběžnými aktivy a krátkodobými pasivy a schopnost subjektu dodržet své závazky. Týkají se nejlikvidnější částí majetku subjektu ve vztahu k jeho závazkům s nejkratší splatnou dobou. Výpočet se provádí na základě dat v rozvaze, kde jsou aktiva řazena dle míry likvidity. Jinými slovy podle toho, jak rychle se dají přeměnit v hotové peníze. [1]

Celková likvidita

Celková likvidita ukazuje, kolikrát pokrývají oběžná aktiva krátkodobé závazky. Podle Sedláčka (2007) „je citlivá na strukturu zásob a jejich správné (reálné) oceňování vzhledem k jejich prodejnosti a na strukturu pohledávek vzhledem k jejich neplacení ve lhůtě či nedobytnosti“. U zásob může nastat problém ohledně doby, než se je podaří transformovat na peníze, jelikož se nejprve musí spotřebovat, přeměnit na výrobky, být prodány. Dále se vyčkává na to, než odběratel provede úhradu. Tento ukazatel měří budoucí solventnost. Hodnota vyšší než 1,5 je považována za postačující. [16]

$$= \frac{\text{oběžná aktiva}}{\text{krátkodobé závazky}}$$

Pohotová likvidita

Vyjadřuje stav finanční hotovosti a krátkodobé pohledávky v poměru ke krátkodobým závazkům. Doporučené hodnoty se pohybují v rozmezí 1-1,5. [31]

$$= \frac{\text{pohledávky} + \text{finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}}$$

Okamžitá likvidita

Představuje okamžitou schopnost splatit krátkodobé závazky prostřednictvím běžného nebo jiného účtu, pokladny nebo cennými papíry, šeky apod. Doporučená hodnota tohoto ukazatele je v rozmezí 0,2- 0,5. [36]

3.4 Ukazatele zvolené pro posouzení finanční situace obce

Pro posouzení finanční situace obce a pro stanovení, které obce jsou těmi nejbohatšími, bylo po zkoumání daných možných ukazatelů vybráno pět ukazatelů. Za oblast příjmů a výdajů byl vybrán ukazatel *Daňových příjmů na 1 obyvatele* (UPV2) a ukazatel *Finanční nezávislosti* (UPV1). První z těchto ukazatelů zohledňuje příjmy obce plynoucí z daní. Vzhledem k jednoduchosti tohoto ukazatele není příliš významná vypovídající hodnota o finanční situaci obce. Při jeho přepočtení na obyvatele, a tak přihlédnutí k počtu obyvatel dané obce, se stává se tento ukazatel vhodným indikátorem pro porovnání mezi ostatními obcemi, čímž získává svou vypovídající hodnotu. Druhým ukazatelem zvoleným pro tuto skupinu, byl ukazatel *Finanční nezávislosti*. Tento ukazatel reprezentuje to, do jaké míry se obec podílí na celkových příjmech svými vlastními příjmy a je uváděn v procentech.

Ze skupiny dluhových ukazatelů byly vybrány také dva, reprezentující zadluženost obce. Těmito ukazateli jsou ukazatel *Zadluženosti na 1 obyvatele* (UD2) a ukazatel *Podílu cizích zdrojů na aktivech* (UD1). V případě prvního ukazatele se stejně jako v případě první skupiny ukazatelů jedná o jednodušší typ indikátoru. Skládá se z podílu celkové zadluženosti (obsahuje přijaté návratné finanční pomoci, ostatní dluhy, úvěry a komunální odpisy), která je poté přepočtena na jednoho obyvatele, pro možnost porovnání mezi obcemi různých velikostí. Druhým ukazatelem je ukazatel *Podílu celkových zdrojů na aktivech*. Tento ukazatel je používán také v hodnocení prováděném každoročně Ministerstvem financí, týkající se monitoringu hospodaření obcí a je zde jedním ze dvou hlavních monitorujících ukazatelů, ke kterým poté MF používá další informativní ukazatele.

Poslední skupinou, jsou ukazatele likvidity. Za tuto skupinu byl vybrán pouze jeden ukazatel, a to ten s největší vypovídající hodnotou. Jedná se ukazatel *Celkové (běžné) likvidity* (UL1), který je stejně jako v případě předchozího ukazatele *Podílu cizích zdrojů na aktivech* také využíván v monitoringu hospodaření obcí prováděného MF ČR a je druhým z hlavních ukazatelů. Ukazatel reprezentuje podíl oběžných aktiv obce a jejich krátkodobých závazků.

Vybrané hodnotící ukazatele, jejich zkratky používané dále a způsob jejich výpočtu je znázorněn v Tabulce 2 níže.

Tabulka 2: Vybrané hodnotící ukazatele [Zdroj: vlastní zpracování]

Zkratka ukazatele	Zvolené ukazatele	Výpočet ukazatele
UPV1	Finanční nezávislost	$(VP/CP)*100$
UPV2	Daňové příjmy na 1 obyvatele	$DP/počet\ obyvatel$
UD1	Podíl cizích zdrojů na aktivech	$(CZ/AC)*100$
UD2	Zadluženost na 1 obyvatele	$ZC/počet\ obyvatel$
UL1	Celková likvidita	OA/KZ

Zkratky použité ve výpočtových vzorcích těchto ukazatelů jsou zobrazeny v Tabulce 3 níže. Tabulka obsahuje názvy jednotlivých položek, zkratky používané ve vzorcích a poté také způsob výpočtu těchto položek. Zdrojová data pro jejich výpočet pocházejí zejména z rozvahy dané obce a také z výkazu pro hodnocení plnění rozpočtu.

Tabulka 3: Položky pro výpočet ukazatelů [Zdroj: vlastní zpracování]

Zkrácený název	Název položky	Výpočet / zdroj	
VP	vlastní příjmy	Třída 1 + Třída 2 + Třída 3	ř. 4010 + ř. 4020 + ř. 4030
CP	celkové příjmy	ř. 4200	ř. 4010 + ř. 4020 + ř. 4030 + ř. 4040 (po konsolidaci)
CZ	cizí zdroje	D.	ř. 159
AC	aktiva celkem	Aktiva	ř. 125
OA	oběžná aktiva	B.	ř. 42
KZ	krátkodobé závazky	D. III.	ř. 189
DP	daňové příjmy	Třída 1	ř. 4010
ZC	zadluženost celkem	PNFV + úvěry	SÚ 281 + 282 + 283 + 451 + 453 + 289 + 322 + 326 + 362 + 452 + 456 + 457
NP	nedaňové příjmy	Třída 2	ř. 4020
KP	kapitálové příjmy	Třída 3	ř. 4030
PT	přijaté transfery	Třída 4	ř. 4040
úvěry	úvěry a komunální dluhopisy	SÚ 281, 282, 283, 451, 453	SÚ 281 + 282 + 283 + 451 + 453
PNFV	PNFV a ostatní dluhy	SÚ 289, 322, 326, 362, 452, 456, 457	SÚ 289 + 322 + 326 + 362 + 452 + 456 + 457

3.4.1 Stanovení intervalů pro jednotlivé ukazatele

Při vytváření jednotlivých intervalů pro každý vybraný ukazatel se přihlíželo k více faktorům. Některé z ukazatelů měly danou maximální, či minimální hodnotu stanovenou Ministerstvem financí ČR a tak se z této hodnoty vycházelo. Tyto hodnoty byly stanoveny pro ukazatele UD1 a UL1.

U ukazatele UD1, který reprezentuje *Podíl cizích zdrojů na aktivech* je Ministerstvem financí stanovena hraniční hodnota ve výši 25 %. Ukazatel UL1, který značí *Celkovou likviditu* pak má také stanovenou rizikovou hodnotu, a ta je v intervalu $< 0,1 >$. V případě, že hodnoty ukazatelů překročí tyto stanovené hodnoty, bude dané obci doručen dopis od ministra financí a v dopise bude požádána o objasnění tohoto stavu a také o vyjádření zastupitelstva obce. Po obdržení vyjádření obcí bude Ministerstvo financí referovat vládě ČR o výsledcích monitoringu pro příslušný rok. [28]

Tyto dva ukazatele jsou používány Ministerstvem financí ČR jako hlavní monitorující ukazatele pro zhodnocení finančního zdraví obcí. Z tohoto důvodu jim je přikládána velká důležitost. Intervalu u obou těchto ukazatelů vycházely z hraničních hodnot stanovených Ministerstvem financí ČR, tyto hodnoty byly podkladem pro stanovení výchozí hodnoty pro intervaly. Rozmezí intervalů se dále určilo dle výsledných hodnot daného ukazatele, popřípadě z průměru hodnot.

U ukazatele UPV1 – *Finanční nezávislost* byla spodní hodnota intervalu stanovena na 65 %. Tato hodnota byla odvozena od vypočteného průměru ČR pro daný ukazatel. Rozmezí dalších intervalů bylo určeno s přihlédnutím k průměru ČR a dle výsledných hodnot ukazatele. Pro ukazatel UPV2, který zastupuje *Daňové příjmy na 1 obyvatele*, byla minimální hodnota nastavena na 11 000 Kč. Minimální hodnota byla určena dle povahy výsledných dat a s přihlédnutím k průměru ČR pro daný ukazatel. Stejně tomu tak bylo v případě ukazatele UD2 – ukazatele *Zadluženosti na 1 obyvatele*. Po vyhodnocení výsledných hodnot pro tento ukazatel a s přihlédnutím k průměru hodnot pro obce v ČR, byla horní hranice intervalu stanovena na 16 000 Kč.

3.4.2 Obodování intervalů a určení vah

Při zkoumání dat ze všech přibližně 6250 obcí bylo rozhodnuto pro rozdělení výsledných hodnot do celkem pěti intervalů. Intervalům byla přiřazena bodovací stupnice 0 – 100 bodů, kdy nejvyšším (v případě ukazatelů UD1 a UD2 – nejnižším) hodnotám bylo přiřazeno 0 bodů. Dalším intervalům bylo postupně přiřazováno 25, 50, 75, respektive 100 bodů.

Celkové obodování hodnot ukazatelů pak zahrnovalo vypočtení váženého průměru každého ukazatele, který vznikl vynásobením příslušných bodů pro daný ukazatel jeho příslušnou přiřazenou vahou (tedy 17,5, 20, respektive 22,5 %) a poté byl tento výsledek sečten s hodnotami vynásobených bodů a vah ostatních ukazatelů. Dva ukazatele (UD1 a UL1) jsou používány Ministerstvem financí ČR jako určující ukazatele pro zhodnocení obce. Byla jim tedy přiřazena nejvyšší důležitost - 22,5 %. Skupině ukazatelů, které vyjadřují hodnoty

přepočtené na obyvatele (UPV2 a UD2), byla stanovena hodnota vah nejnižší a to 17,5 % z důvodu menší vypovídající hodnoty oproti ostatním. Poslednímu ukazateli – UPV1, byla stanovena váha 20 %. Ukazatele příjmů a výdajů spolu s ukazateli dluhovými tak mají poměrně vyvážené váhy, a to v součtu 37,5 % v případě ukazatelů příjmů a výdajů a 40 % v případě ukazatelů dluhových. Třetí kategorie – ukazatel likvidity, obsahuje jen jeden ukazatel a z tohoto důvodu je jeho váha 22,5 %.

Ukazatel UPV1 Finanční nezávislost	
Váha ukazatele : 20 %	
body	interval
0	$\leq 65\%$
25	$> 65\% \wedge \leq 75\%$
50	$> 75\% \wedge \leq 87\%$
75	$> 87\% \wedge \leq 96\%$
100	$> 96\%$

Ukazatel UPV2 Daňové příjmy na 1 obyvatele	
Váha ukazatele : 17,5 %	
body	interval
0	$\leq 11\ 000$
25	$> 11\ 000 \wedge \leq 13\ 000$
50	$> 13\ 000 \wedge \leq 15\ 000$
75	$> 15\ 000 \wedge \leq 17\ 000$
100	$> 17\ 000$

Ukazatel UD1 Podíl cizích zdrojů na aktivech	
Váha ukazatele : 22,5 %	
body	interval
0	$\geq 25\%$
25	$\geq 16\% \wedge < 25\%$
50	$\geq 8\% \wedge < 16\%$
75	$\geq 3\% \wedge < 8\%$
100	$< 3\%$

Ukazatel UD2 Zadluženost na 1 obyvatele	
Váha ukazatele : 17,5 %	
body	interval
0	$> 16\ 000$
25	$> 8000 \wedge \leq 16\ 000$
50	$> 3000 \wedge \leq 8000$
75	$> 0 \wedge \leq 3000$
100	0

Ukazatel UL1 Celková likvidita	
Váha ukazatele : 22,5 %	
body	interval
0	$\leq 1\%$
25	$> 1\% \wedge \leq 8\%$
50	$> 8\% \wedge \leq 16\%$
75	$> 16\% \wedge \leq 32\%$
100	$> 32\%$

Obrázek 2: Intervaly, váhy a bodové ohodnocení vybraných ukazatelů [Zdroj: vlastní zpracování]

4 VYTVOŘENÍ MODELU PRO POROVNÁNÍ OBCÍ A JEHO VYHODNOCENÍ

Zpracování veškerých dat probíhalo v aplikaci od společnosti IBM – SPSS Modeler, která umožňuje zpracovat velké datové soubory a využít pro jejich zpracování dataminingové metody. Vytvořený model by měl určit, jaké jsou nejbohatší obce v České republice s využitím předem stanovených hodnotících ukazatelů.

4.1 Porozumění datům

Veškerá vstupní data užívaná pro potřeby datového modelu a dataminingových metod byla získána z veřejně dostupných databází. Pro posouzení finanční situace obcí a vzhledem k výběru hodnotících ukazatelů pro obce bylo nutné použít více vstupních souborů obsahujících rozdílná data.

Jedním z hlavních vstupních souborů, obsahující údaje o příjmech a výdajích obce byla *Rozvaha*. Rozvaha pro každou obec, vstupující do procesu zpracování, byla získána z informačního portálu Ministerstva financí ČR. Rozvaha je na informačním portálu rozdělena do dvou samostatných souborů, které byly rozděleny pro svoji nadměrnou velikost, jelikož rozvaha zahrnuje 15 atributů a více než 2,5 milionů záznamů z celé ČR.

Dalším vstupním souborem byl *Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtů územních samosprávních celků*. Tento výkaz zahrnuje údaje obsažené v rozpočtu dané obce. Jednotlivé údaje jsou označeny číselnou hodnotou položky. Data pro tento výkaz byly stejně jako v případě rozvahy získány z informačního portálu Ministerstva financí ČR. Tento výkaz je v tomto informačním portálu rozdělen do několika částí, tedy do šesti vstupních souborů. Skutečný výkaz je rozdělen na deset částí, některé ze vstupních souborů v informačním portálu tedy obsahují více částí z tohoto výkazu. Posledním souborem sloužícím jako zdroj vstupních dat, je databáze obcí, která zahrnuje základní údaje o obcích. Databáze obsahuje všech 6253 obcí.

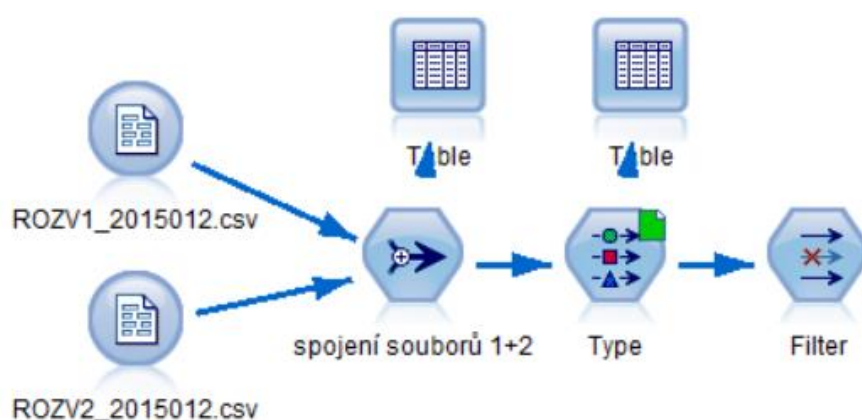
4.1.1 Datový slovník

Datové slovníky byly rozděleny dle vstupních souborů. Popisují vstupní data – atributy a záznamy po provedení filtrace nepotřebných a při spojování vzniklých duplicitních atributů. První datový slovník obsahuje informace o datech z Rozvahy. Další datový slovník reprezentuje vstupní soubor z Výkazu pro hodnocení plnění rozpočtů územních samosprávních celků. Vzhledem k rozdělení tohoto výkazu do několika samostatných souborů, byl datový slovník

vypracován pouze pro jeden tento soubor. Datové slovníky byly zahrnuty do této práce a nachází se na konci práce jako příloha.

4.2 Příprava dat

Tato kapitola se zabývá přípravou vstupních dat pro modelování, jejich úpravou, vytváření a odstraňování atributů. Tyto úpravy jsou nutné, vzhledem ke skutečnosti s jak objemnými datovými soubory bude aplikace SPSS Modeler pracovat a aby byla data dále použitelná pro daný výstup. Příprava dat proběhla, stejně jako samotný návrh a konstrukce datového modelu, v prostředí již zmíněné aplikace, jenž patří společnosti IBM.

Obrázek 3: Ukázka přípravy vstupních dat v SPSS Modeler [Zdroj: vlastní zpracování]

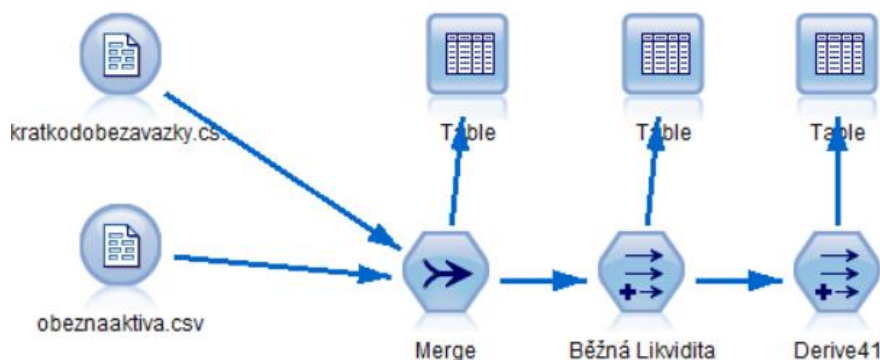
Na Obrázku 3 je vidět pouze část datového modelu (dále Stream), který obsahuje i již zmíněnou přípravu dat. Prvním krokem pro datový model je načtení vstupních dat. Data byla již částečně předpřipravena v programu MS Excel a z kterého byla následně ve formátu csv načtena do datového modelu pomocí uzlu Var.file, který slouží pro vkládání dat o různých formátech. V této práci je používáno více datových souborů, kde každý z nich obsahuje odlišná data potřebná pro konečný výsledek datového modelu a samotné práce.

4.2.1 Spojování souborů

Na Obrázku 3 je také znázorněno spojování souborů. Zde konkrétně se jedná o soubory obsahující Rozvahu jednotlivých obcí v ČR. Vzhledem k obrovskému počtu záznamů a pro zjednodušení zpracování, zejména při otevírání souborů v aplikaci MS Excel, je datový soubor s údaji z Rozvahy rozdělen na dvě části. Pomocí uzlu Append zde došlo ke spojení dvou

stejných souborů obsahující stejná data a to tak, že v tomto případě se druhá část rozvahy jednoduše připojila na konec první části a vznikl tak jeden objemný soubor.

Druhý případ spojování souborů je zase ukázán na Obrázku 4.

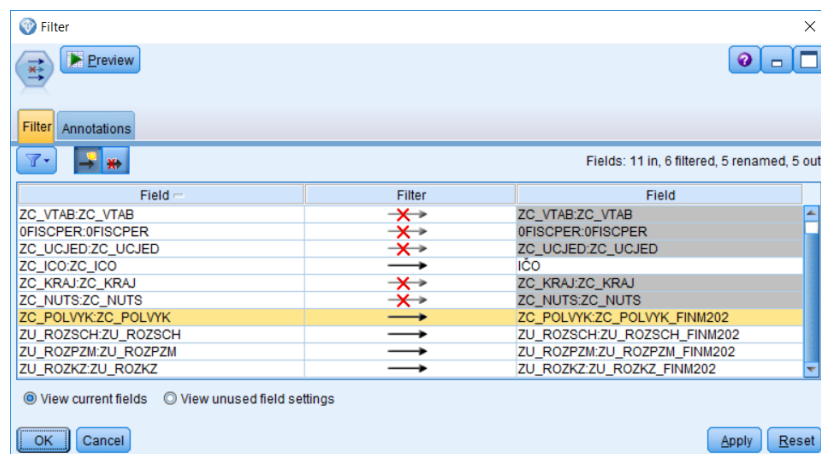
Obrázek 4: Spojování souborů pomocí uzlu Merge [Zdroj: Vlastní zpracování]

Zde došlo ke spojení dvou odlišných souborů. Uzel Merge slouží k agregaci dvou či více souborů na základě společného znaku, v tomto případě se jednalo o identifikační číslo jednotlivých obcí. Díky tomuto spojení tak došlo k přidání dalších atributů a vznikla tak jedna větší tabulka obsahující více dat, s kterými lze dále pracovat.

4.2.2 Filtrování dat

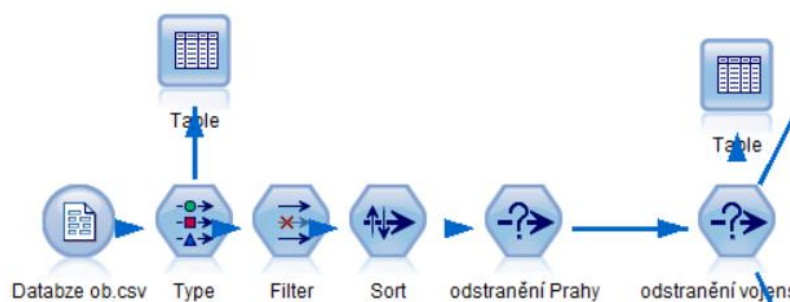
Data načtená v datovém modelu obsahují značné množství atributů, které nejsou v tomto případě potřebné pro následující zpracování dat a pro potřebný výsledek. I při samotném spojování souborů mohou soubory obsahovat atributy, které mají oba z nich společné a jsou tedy shodné. Pro zpracování dat lze tak použít jejich Filtr, kterým vybereme nepotřebná data.

V prvním případě se jedná o odstranění samotných atributů, které již nejsou potřebné pro další zpracování, znázorněném na Obrázku 5.

Obrázek 5: Použití uzlu Filter pro vyřazení nepotřebných atributů [Zdroj: Vlastní zpracování]

Ve druhém případě se zde odstraňují jednotlivé záznamy, jak je patrné z obrázku níže.

Obrázek 6: použití uzlu Filter a Select pro odstranění irelevantních dat [Zdroj: Vlastní zpracování]

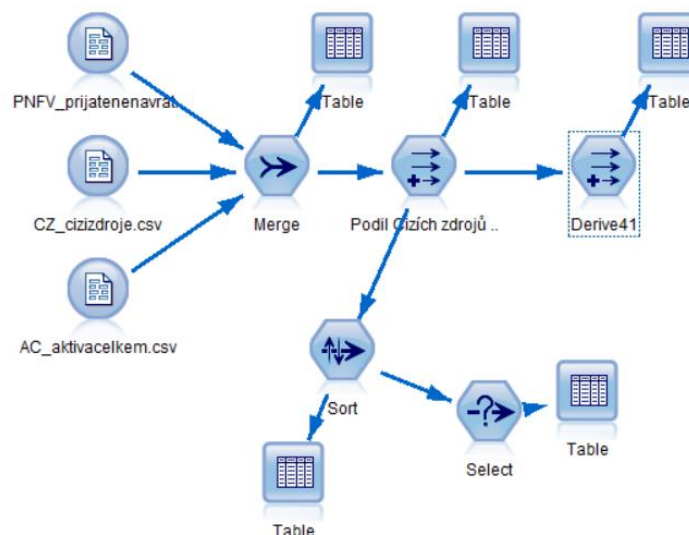
Obrázek 6 znázorňuje použití uzlu Select pro odstranění záznamů. Ze vstupního souboru obsahující základní informace o obcích v ČR byly odstraněny dva typy záznamů. V první řadě byla odstraněna hlavní město – Praha. Vzhledem k povaze této práce, kdy se jedná o určení bohatství jednotlivých obcí, by zahrnutím hlavního města došlo ke zkreslení výsledných dat, a tak byla Praha vyřazena z dalšího zpracování. V druhém případě se jedná o odstranění čtyř záznamů. Tyto záznamy obsahují informace o vojenských újezdech. Vojenské újezdy byly odstraněny také z důvodu zamezení zkreslení výsledných dat, kdy vzhledem k jejich povaze odlišností bylo rozhodnuto o jejich nezařazení do dalšího zpracování.

4.2.3 Vytváření nových dat

Při spojení souborů vznikl datový soubor s obecnými informacemi o jednotlivých obcích a to především ze souboru databáze.csv. Další datové soubory vstupující do procesu modelování byly soubory obsahující informace z bilance aktiv a pasiv a soubory obsahující jednotlivé účetnické položky, které jsou z důvodu velkého objemu rozděleny do několika samostatných csv souborů. Při vytváření modelu a konstrukci ukazatelů, dle kterých pak byla data porovnávána, bylo nutné vytvořit nové atributy.

Atributy byly vytvořeny ze stávajících dat. Při konstrukci jednotlivých ukazatelů bylo postupováno formou rozdělení výpočtů na dílčí výpočty a tedy ke konstrukci dílčích atributů.

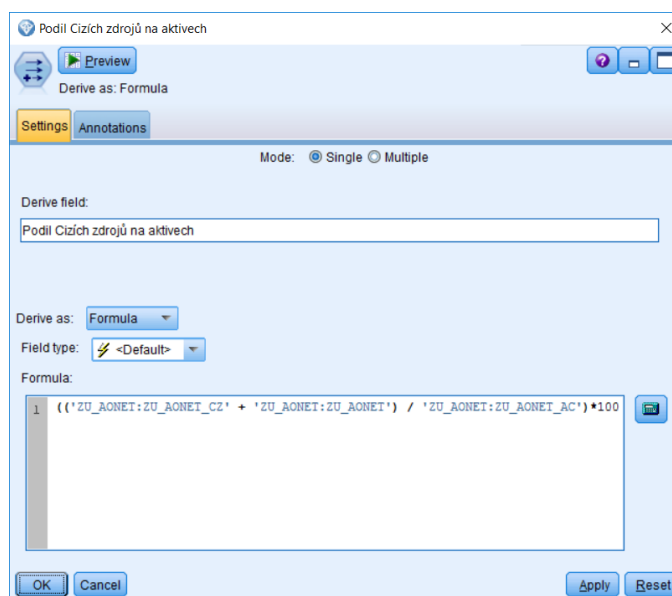
Jako příklad zde uvádím postup při konstrukci jednoho z ukazatelů – ukazatele Podílu cizích zdrojů na aktivech na Obrázku 7.

Obrázek 7: Vytváření ukazatele - Podíl cizích zdrojů na aktivech [Zdroj: Vlastní zpracování]

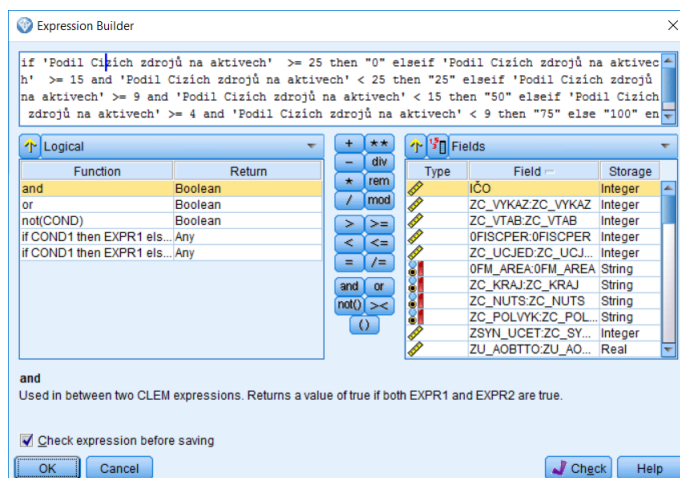
Vstupní soubory (PNFV_prijatnenavratne, CZ_cizizdroje, AC_aktivacelkem) byly vytvořeny již v jiném Streamu, pomocí uzlu Select, kdy byly vybrány položky s jednotlivým označením. Takto vzniklé datové soubory byly exportovány do formátu csv a poté vloženy jako vstupní data pro další část konstrukce ukazatele.

Tyto exportované soubory poté byly spojeny pomocí uzlu Merge, aby pomocí nich byly vypočteny další části vzorce pro výpočet ukazatele Podílu cizích zdrojů na aktivech. Matematické operace obsažené v tomto konkrétním ukazateli jsou znázorněny na Obrázku 8.

Obrázek 8: Matematické operace při konstrukci ukazatele [Zdroj: Vlastní zpracování]

Dle Bodovací tabulky pak jen bylo na základě stanovených intervalů a hodnot ukazatele přiřazeno daný počet bodů, důležitých pro další zpracování.

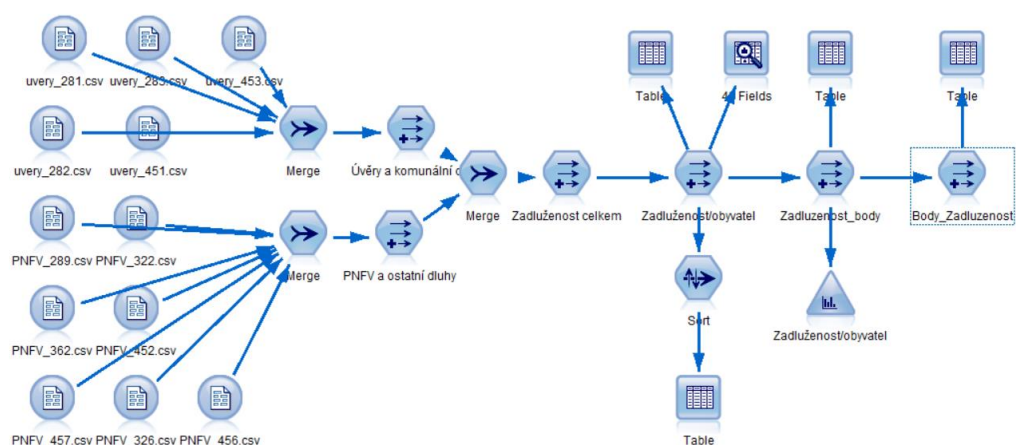
Obrázek 9: Přiřazování bodového ohodnocení ukazateli [Zdroj: Vlastní zpracování]

Tyto operace byly možné z důvodu využití logických pravidel a matematických zápisů, které aplikace SPSS Modeler umožňuje vytvořit a použít.

4.3 Návrh modelu v prostředí SPSS Modeler

Cílem modelu v aplikaci SPSS Modeler je určit hodnoty pro vybrané hodnotící ukazatele, které byly stanoveny před začátkem. Celkem bylo nutné vytvořit pět ukazatelů pro zhodnocení situace obce, kdy se každý z nich získá z jiného datového souboru na vstupu. Těmito soubory byly soubory se základními obecnými informacemi o obcích. Další typ souborů obsahoval informace z rozvahy obcí, a ostatní soubory zahrnovaly informace z Výkazu pro hodnocení rozpočtů územních samosprávních jednotek, který byl rozdělen na 7 samostatných datových souborů a každý obsahoval data z jiné oblasti.

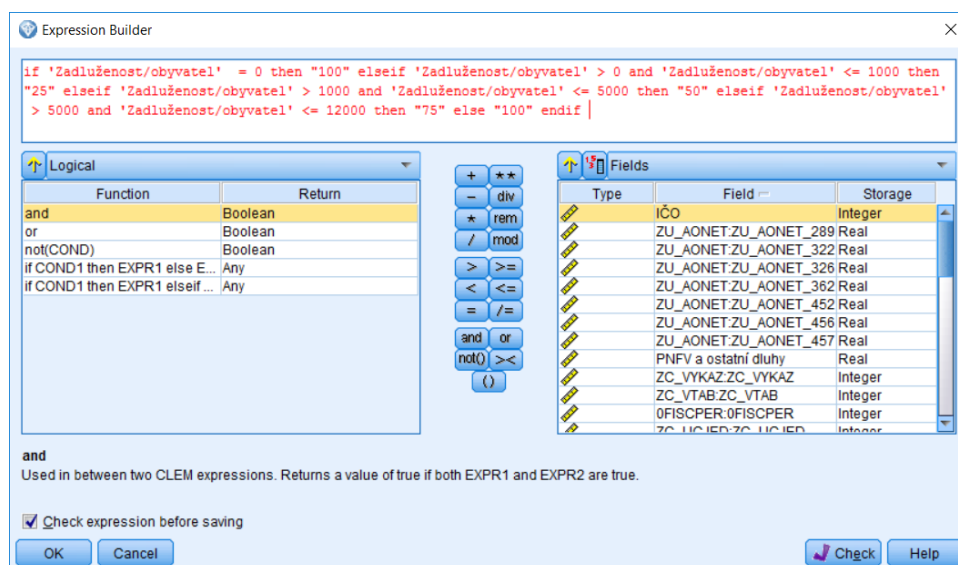
Z důvodu několika vstupních souborů, a protože každý ukazatel se stanovoval na základě jiných vstupních dat, byly pro jednotlivé ukazatele vytvářeny samostatné modely. Díky tomuto postupu bylo také vytváření modelů přehlednější a bylo využíváno dílčích kroků při výpočtech pro vstupy do dalších fází vytváření modelu. Pro představu, jak vypadá model vytvořený v předchozích krocích z vybraných vstupních položek, je níže Obrázek 10, na kterém je zobrazen datový model při vytváření jednoho z ukazatelů - ukazatele *Zadluženosti na 1 obyvatele*.

Obrázek 10: Model ukazatele - Zadluženost na 1 obyvatele [Zdroj: Vlastní zpracování]

Po odvození potřebných proměnných a atributů, byly vstupní soubory spojeny do jedné tabulky. V případě tohoto ukazatele zadluženosti pak byl proveden přepoččet celkové zadluženosti na 1 obyvatele dané obce. Tyto kroky byly prováděny pomocí matematických zápisů, jako je dělení, sčítání, násobení apod. Po získání potřebné hodnoty pak bylo v případě každého ukazatele nutné tyto výsledky převést a rozdělit na jednotlivé intervaly. Těmto intervalům, v této práci byl jejich počet stanoven vždy na 5, pak bylo přiděleno bodové ohodnocení dle předem stanovené stupnice a to v hodnotách 0, 25, 50, 75 a 100 bodů pro nejlepší výsledek a interval. Vzhledem k tomu, že takto získané bodové ohodnocení bylo ve formátu textu, byl pak v poslední části modelu tento text převeden na číslo, aby se tyto hodnoty daly porovnávat s ostatními. Přiřazení intervalů jednotlivým hodnotám je znázorněno na Obrázku 11.

Obrázek 11: Přiřazení intervalů a bodového ohodnocení [Zdroj: Vlastní zpracování]

Po rozdělení dat do jednotlivých intervalů a přiřazení jich tak k jejím náležitým bodovým ohodnocením, byla k těmto bodům připočtena váha důležitosti. Tyto váhy byly stanoveny již na začátku pro každý ukazatel. V případě zde znázorněného ukazatele byla jeho váha stanovena na 17,5 %.

Výsledné hodnoty pro každý ukazatel pak byly pomocí váženého průměru přepočteny ve výslednou hodnotu. Tato hodnota stanovila celkový počet bodů za všechny ukazatele a byla využita pro konečné porovnání všech obcí a sestavení pořadí nejbohatších obcí.

4.4 Vyhodnocení výsledků

Na začátku vstupovalo do datového modelu necelých 6250 obcí z ČR. Pro posouzení a zhodnocení jejich finanční situace a finančního zdraví bylo vybráno celkem 5 ukazatelů. Tyto ukazatele reprezentovaly tři hlavní posuzované kategorie a to příjmy obce, dluhovou a v poslední řadě zhodnocení likvidity. Už na začátku bylo ze vstupních dat vynecháno několik záznamů z důvodu možného zkreslení výsledků. Jednalo se o hlavní město ČR - Prahu a o vojenské újezdy.

Po aplikaci hodnotících ukazatelů z těchto přibližně 6250 obcí z celé ČR obsahoval vzniklý výsledný soubor celkem 25 obcí. Tyto obce měly v součtu všech jednotlivých ukazatelů nejvyšší počet hodnotících bodů, a to maximální počet možný, tedy sto. Výsledné obce jsou znázorněny v Tabulce 4, ve které jsou výsledky seřazeny dle náležitosti k jednotlivým krajům.

V prvním sloupci tabulky se pod zkratkou IČO nachází unikátní identifikační číslo dané obce. Ve druhém sloupci pod názvem ZC_kraj se skrývá identifikační číslo daného kraje a pod položkou ZC_NUTS pak číslo účetní jednotky. V pátém sloupci je pak samotný název obce, v šestém sloupci je počet obyvatel obce platný k 31. 12. 2015 a v dalších sloupcích jsou příslušné okresy, do kterých obce spadají a následně pak i kraje. Posledních šest sloupců od konce už zabírají samotné hodnotící ukazatele, které byly vypočteny pro každou obec a které značí bodové ohodnocení s váhami. Zkratky jednotlivých ukazatelů byly v práci již dříve vysvětleny. V posledním sloupci této tabulky se pak již nachází součet předchozích pěti ukazatelů, v případě těchto nejlepších obcí je u každé obce roven sto bodům.

Tabulka 4: Výsledný seznam obcí [Zdroj: Vlastní zpracování]

IČO	ZC_KRAJ	ZC_NUTS	Z Pořadov	Název obce	Počet	Okres	Kraj	UPV2	UPV1	UD2	UD1	UL1	Celkem body
245844	CZ031	CZ0312	900	Dolní Dvořiště	1271	Český Krumlov	Jihočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
512001	CZ031	CZ0314	5503	Varvažov	174	Písek	Jihočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
512532	CZ031	CZ0317	325	Bradáčov	56	Tábor	Jihočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
581372	CZ031	CZ0311	5978	Zahájí	462	České Budějovice	Jihočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
582948	CZ031	CZ0314	2269	Kožlí	52	Písek	Jihočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
583405	CZ031	CZ0315	3362	Nicov	72	Prachatice	Jihočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
666386	CZ031	CZ0313	1143	Halámky	168	Jindřichův Hradec	Jihočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
293725	CZ064	CZ0647	5420	Únanov	1184	Znojmo	Jihomoravský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
600407	CZ064	CZ0647	1727	Chvalovice	565	Znojmo	Jihomoravský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
378488	CZ063	CZ0634	3804	Petrůvky	88	Třebíč	Kraj Vysočina	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
42634491	CZ063	CZ0632	739	Čížov	249	Jihlava	Kraj Vysočina	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
577065	CZ080	CZ0802	3375	Nižní Lhoty	257	Frýdek-Místek	Moravskoslezský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
636282	CZ071	CZ0714	1460	Hradčany	275	Přerov	Olomoucký kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
64990940	CZ071	CZ0712	3196	Mrsklesy	619	Olomouc	Olomoucký kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
48156931	CZ053	CZ0532	5229	Trnávka	207	Pardubice	Pardubický kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
235067	CZ020	CZ0203	5388	Uhý	387	Kladno	Středočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
235237	CZ020	CZ0204	45	Barchovice	200	Kolín	Středočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
237477	CZ020	CZ0207	169	Bítouchov	323	Mladá Boleslav	Středočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
241164	CZ020	CZ020A	848	Dobrovíz	492	Praha-západ	Středočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
509167	CZ020	CZ0207	3345	Neveklovice	60	Mladá Boleslav	Středočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
509418	CZ020	CZ0207	5825	Vrátno	135	Mladá Boleslav	Středočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
662763	CZ020	CZ020B	221	Bohostice	200	Příbram	Středočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
47015951	CZ020	CZ020C	5551	Velká Chmelištná	60	Rakovník	Středočeský kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
266175	CZ042	CZ0425	5792	Volevčice	95	Most	Ústecký kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000
266493	CZ042	CZ0426	3125	Modlany	987	Teplice	Ústecký kraj	17.500	20.000	17.500	22.500	22.500	100.000

4.4.1 Popis některých obcí z výsledného souboru a zdůvodnění jejich zastoupení v tomto souboru

Obec Uhy (okres Kladno)

Obec Uhy dosáhla v roce 2015 vysokých příjmů, a to konkrétně daňových. Vzhledem k počtu obyvatel, který byl 387, obec dosáhla celkových příjmů ve výši 33 389 000 Kč po konsolidaci. Z této částky bylo celých 31 287 000 Kč zastoupeno daňovými příjmy a vzhledem k výdajům, které byly pouhých 13 890 000 Kč, tak obec měla ke konci roku saldo 19 499 000 Kč. Takto vysoké příjmy jsou způsobeny umístěním skládky Uhy, která se nachází na území dané obce. Obec má díky těmto příjmům nulový dluh, vzhledem k celkové výši aktiv a velikosti cizích zdrojů se pak ukazatel blíží skoro k nule.

Obec Dolní Dvořiště (okres Český Krumlov)

Zajímavou obcí z hlediska zpracování je obec Dolní Dvořiště nacházející se v okrese Český Krumlov. Tato obec leží na úplném jihu ČR a to na hranicích s Rakouskem. Důvodem, proč se tato obec nachází v tomto hodnocení, jsou zejména její příjmy z oblasti daňových příjmů. V obci totiž leží velké kasino s výherními hracími přístroji. Kasino dle zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, musí část svých příjmů odvádět dané obci. [48] V případě obce Dolní Dvořiště pak výše těchto odvodů z kasina dosahovala více než poloviny jejího celého rozpočtu. Vzhledem k počtu obyvatel obce, který byl v roce 2015 celkem 1271 obyvatel, pak tyto příjmy značně zlepšují situaci v dané obci.

Obec Trnávka (okres Pardubice)

Obec Trnávka je malou obcí nacházející se v Pardubickém kraji a v okrese Pardubice. Ke konci roku 2015 měla obec pouhých 207 obyvatel. Důvodem velkého bohatství obce je umístění tepelné elektrárny Chvaletice. Díky tomu má obec obrovské daňové příjmy z daně nemovitých věcí, které zastávají převážnou část celkových příjmů města. Obec Trnávka je jednou z obcí s nejvyššími daňovými příjmy na osobu v ČR.

Zahájí (okres České Budějovice)

Do katastru obce Zahájí, patří jedna z dalších skládek odpadu, která leží nedaleko obce. Obec Zahájí má pouhých 462 obyvatel a leží v Jihočeském kraji. V roce 2015 obec disponovala celkovými příjmy 15 048 000 Kč, zatímco výdaje byly pouhých 6 405 000 Kč. Více jak 60% z příjmů obce plynulo z poplatků za uložení odpadu, který je uložen na místní skládce. Obec

má díky těmto příjmům nulovou zadluženost a její krátkodobé závazky a cizí zdroje, používané při výpočtech ukazatelů jsou naprosto minimální v porovnání s ostatními hodnotami.

Obec Dobrovíz (okres Praha – západ)

Obec Dobrovíz leží ve středočeském kraji v okrese Praha – západ. Počet obyvatel obce byl k 31.12.2015 - 492. Obec se nachází v konečném hodnocení zejména pro výši svých nedaňových příjmů za rok 2015. Celkové příjmy obce byly 19 422 000 Kč, ale zajímavou položkou jsou nedaňové příjmy, které jsou poměrně rozloženy. Výjimkou je položka přijatých neinvestičních darů. Tyto neinvestiční dary jsou abnormálně vysoké, a to ve výši 6 326 000 Kč (celkové nedaňové příjmy – 9 656 000 Kč. Příčinou pravděpodobně je to, že se na území obce nachází obrovské sklady mezinárodní společnosti, která zde také nabízí velké množství pracovních míst.

Obec Únanov (okres Znojmo)

Další obcí, která se nachází na tomto seznamu z důvodu umístění skládky, je obec Únanov. Obec leží v Jihomoravském kraji v okrese Znojmo a má 1184 obyvatel. V její blízkosti leží skládka průmyslového odpadu, a tak je obec jednou z obcí, jejíž daňové příjmy jsou abnormálně vysoké díky poplatkům za uložení odpadu. Příjmy z této skládky tvoří přibližně 1/3 celkových příjmů obce.

Obec Volevčice (okres Most)

V katastru obce Volevčice na Mostecku v Ústeckém kraji se nachází – stejně jako v případě obce Trnávka – elektrárna Počerady. Vzhledem k počtu obyvatel obce, který byl v roce 2015 pouhých 95, daňové příjmy spojené s lokací elektrárny v katastru obce vytvářejí značné příjmy. Obec v roce 2015 také neměla žádné dluhy a z toho plynoucí hodnotu ukazatele zadluženosti měla taktéž rovnou nule.

Mrsklesy (okres Olomouc)

Obec Mrsklesy, ležící v okrese Olomouc, je jednou z dalších obcí, která má vysoké daňové příjmy vyplývající z pozice skládky odpadů na jejím katastrálním území. V roce 2015 měla obec celkové příjmy 29 333 000 Kč, více jak polovina z těchto příjmů přišla obci z poplatků za uložení opadu na lokální skládce. V tomto roce obec hospodařila s přebytkem rozpočtu ve výši 15 410 000 Kč po odečtení výdajů. Vzhledem k počtu obyvatel, který činí 619, jsou tyto příjmy značné.

4.4.2 Společné znaky mezi obcemi

Jedním z úkolů této práce bylo také pokusit se najít odpověď na otázku, zda budou mít obce, které jsou vyhodnoceny jako nejbohatší, nějaké společné znaky, díky kterým jsou v tomto hodnocení na nejvyšších místech a zda lze určit, proč tyto znaky mají.

Malý počet obyvatel

Již z obrázku vytvořeného z výsledných záznamů je patrné, že jedním ze společných prvků, které tyto obce mají společný, je malý počet obyvatel obce. Celkem 20 z 25 obcí, tedy 80 % obcí, má počet obyvatel menší než 500. Obec s nejvyšším počtem obyvatel ve výsledném souboru je Dolní Dvořiště z okresu Český Krumlov, která měla k 31.12 2015 celkem 1271 obyvatel. Zástupcem nejmenší obce je pak obec Kožlí s pouhými 52 obyvateli, ležící v okresu Písek.

Vysoké daňové příjmy

Vzhledem k malému počtu obyvatel všech obcí ve výsledném souboru dokáží příjmy, a to zejména příjmy daňové, podstatně ovlivnit hospodaření obce. U značného počtu obcí byly tyto příjmy velice vysoké vzhledem k celkovým příjmům dané obce, kde tvořily velmi podstatnou část celkových příjmů.

Lokace skládek odpadu, herny či elektrárny

Po prozkoumání dat a účetních výkazů bylo zjištěno, že na katastrálním území několika obcí byla umístěna skládka odpadů. Těmto obcím tak díky poplatkům a odvodům v oblasti životního prostředí plynuly značné příjmy z těchto skládek. Stejně tak tomu bylo v případě obcí, na jejichž území se nachází kasino, herna, či elektrárna, které taky znamenají příjmy pro tyto obce. V případě kasina se jedná o odvody z výherních hracích přístrojů, které pro obci Dolní Dvořiště znamenají přísun příjmů. Obec Trnávka pak měla vysoké příjmy plynoucí z daně z nemovitostí díky elektrárně Chvaletice.

Zadluženost obce

Dalším znakem, které mají všechny tyto obce společné je jejich zadluženost. Jedním z ukazatelů v práci byl ukazatel Zadluženosti na 1 obyvatele. Tento ukazatel byl stanoven pomocí celkové zadluženosti (skládající se z přijaté návratné finanční pomoci, ostatních dluhů, úvěrů a komunálních odpisů) a následně přepočtem na obyvatele. U všech obcí ve výsledném souboru byl tento ukazatel roven nule. Bylo tomu tak z toho důvodu, jelikož tyto obce neměly žádné úvěry, finanční pomoc, či dluhy, které by tento ukazatel navýšily.

4.4.3 Grafické znázornění obcí na mapě

K interpretaci výsledků a jejich zhodnocení z hlediska krajů byla vybrána jednoduchá mapa území České republiky. Mapové podklady byly získány ze služby Google maps a následně upraveny dle potřeby. Na mapě jsou zobrazeny lokace jednotlivých obcí zobrazených ve výsledném souboru.

Při pohledu na mapu jsou zřejmé dva kraje s největším zastoupením. Prvním krajem s výrazným zastoupením obcí je Středočeský kraj, ze kterého se nachází ve výsledném souboru nejvíce obcí. Druhým krajem s vyšším počtem obcí je kraj Jihočeský. V tomto kraji je umístěno dalších sedm obcí z výsledného souboru. Ostatní kraje mají počet obcí zastoupených v tomto hodnocení již menší. Některé kraje, jako jsou Královehradecký, Plzeňský či například kraj Liberecký pak zastoupení ve formě obce ve výsledném souboru nemají.

Obrázek 12: Grafické znázornění výsledných obcí na mapě ČR

Zdroj: <https://www.google.cz/maps>, vlastní zpracování

ZÁVĚR

Každá firma by měla sledovat své finanční prostředky a hospodaření s nimi. Obec není žádnou výjimkou, stejně jako běžné firmy, obec také hospodaří se svými finančními prostředky, sleduje své příjmy a výdaje. Měla by také sledovat své finanční zdraví a celkovou finanční situaci. Pravidelnou kontrolou může předejít možným problémům v budoucích účetních obdobích a může sledovat informace při zkoumání současného stavu.

Práce se zabývala zpracováním dat, reprezentujících finance a finanční situaci všech obcí v České republice k datu 31. 12. 2015. Data byla získána z veřejně dostupných zdrojů, a to zejména z informačního portálu Ministerstva financí – MONITOR, díky kterému je možné nahlédnout k rozpočtovým a účetním informacím na všech úrovních státní správy a samosprávy.

Cílem práce bylo stanovit, jakým způsobem lze změřit a posoudit finanční bohatství obce, s využitím dat obsahujících informace z finanční oblasti a hospodaření obcí a na základě těchto dat vytvořit model pro určení nejbohatších obcí v ČR a pokusit se odpovědět na otázku, zda mají tyto obce nějaké společné znaky. Po představení teoretických východisek bylo vybráno několik ukazatelů, které byly zvoleny z literárních zdrojů či převzaty z monitoringu hospodaření obcí Ministerstva financí ČR. Konečný výběr ukazatelů, určených pro zpracování dat, bylo pět. Jednalo se o ukazatele reprezentující oblast příjmů a výdajů, oblast dluhů a oblast likvidity. Těchto pět ukazatelů bylo následně aplikováno na všechny obce ČR, kterých je přibližně 6250. Zpracování dat probíhalo v aplikaci SPSS Modeler. Aplikace umožnila zpracování veškerých dat i přes jejich enormní velikost a počet záznamů. Po vytvoření modelu v tomto programu a po aplikaci hodnotících kritérií bylo ve výstupním souboru obsaženo 25 nejlépe ohodnocených a tedy nejbohatších obcí z České republiky.

Po analyzování konečných výsledků, jenž vznikly na výstupu datového modelu lze konstatovat, že cíl této práce byl splněn. Dle hodnotících kritérií v této práci bylo stanoveno 25 nejbohatších obcí v ČR. Při bližším zkoumání těchto obcí bylo zjištěno, že tyto obce mají jisté společné znaky, které by mohly naznačit původ jejich výskytu v tomto souboru. Jedním z nejvíce patrných znaků je velikost obce. Většina z obcí neměla vyšší počet obyvatel než 500. Všechny obce také měly shodnou velikost jejich dluhu. Zadluženost těchto obcí, tedy jejich případné úvěry, finanční pomoc a jiné dluhy byly u všech rovny nule. Dalším společným znakem byly velice vysoké, zejména daňové příjmy, které byly důsledkem umístění skládky odpadů na území obcí, lokací herny a kasina, či polohou elektrárny na katastrálním území jednotlivých obcí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

- [1] BLAHA, Zdenek Sid a Irena JINDŘICHOVSKÁ. Jak posoudit finanční zdraví firmy: finanční analýza pro investory: bankéře, brokery, manažery, podnikatele i drobné akcionáře. Dot. 2. dopl. vyd. Praha: Management Press, 1996. ISBN 80-856-0380-2.
- [2] CÍSAŘOVÁ, Eliška a Jan PAVEL. Průvodce komunálními rozpočty, aneb, Jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008. ISBN 978-80-87123-06-5.
- [3] KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.
- [4] KNÁPKOVÁ, Adriana a Drahomíra PAVELKOVÁ. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. Praha: Grada, 2010. Prosperita firmy. ISBN 978-80-247-3349-4.
- [5] KRAFTOVÁ, Ivana. Finanční analýza municipální firmy. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-778-2.
- [6] KRUNTORÁDOVÁ, Ilona. Politické aspekty financování českých měst. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2744-1.
- [7] LAJTKEPOVÁ, Eva. Veřejné finance v České republice: teorie a praxe. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o, 2013. ISBN 978-80-7204-861-8.
- [8] LANDA, Martin. Základy účetnictví. 2. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2011. ISBN 978-80-7418-117-7.
- [9] NETOLICKÝ, Martin. Rozpočty obcí v naší legislativě. 1. vyd. Brno: Tribun EU, 2008. 50 s. ISBN 978-80-7399-340-5.
- [10] PAVLÍK, Marek. Jak úspěšně řídit obec a region: cíle, nástroje, trendy, zahraniční zkušenosti. Praha: Grada, 2014. Manažer. ISBN 978-80-247-5256-3.
- [11] PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. Veřejná správa a finance veřejného sektoru, 3. přepracované vydání. Praha : ASPI, 2008. 712s
- [12] PEKOVÁ, Jitka. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. Praha, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.
- [13] PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-726-1086-4.

- [14] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-2789-9.
- [15] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Místní finance II.díl: pro kombinovanou formu studia*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. ISBN 80-719-4873-X.
- [16] SEDLÁČEK, Jaroslav. *Finanční analýza podniku*. Brno: Computer Press, 2007. Praxe manažera (Computer Press). ISBN 978-80-251-1830-6.
- [17] VALACH, Josef a kol. *Finanční řízení podniku: zakládání podniku, finanční analýza, oběžný majetek, plánování, zdroje a formy financování, investiční rozhodování, hospodářský výsledek, oceňování podniku*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Ekopress, 1999. 324 s. ISBN 80-8611-921- 1.

Internetové zdroje

- [18] BAGAROVA GRZYWA, Martina. *Nový způsob sledování hospodaření a zadluženosti obcí. Moderní obec* [online]. 2008. [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/novy-zpusob-sledovani-hospodareni-a-zadluzenosti-obci/>
- [19] BÝMA, Miroslav. *Vztahy mezi orgány obce a orgány kraje. Moderní obec* [online]. 2008 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/vztahy-mezi-organy-obce-a-organy-kraje/>
- [20] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Malý Lexikon obcí České republiky - 2016. Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2016>
- [21] Databáze MONITOR MINISTERSTVA FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2015/>
- [22] Dobrovíz. *Oficiální stránky obce* [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <http://www.dobroviz.cz/>
- [23] Dolní Dvořiště. *Oficiální stránky obce* [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <http://www.dolnidvoriste.cz/>
- [24] GOOGLE.COM. *Mapa České republiky*. In: *Mapy Google* [online]. 2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://goo.gl/maps/TTKMXJVcHes>

- [25] JANŠOVÁ, Marie. Historie územní samosprávy [online]. In: . 2001 [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/historie-uzemni-samospravy-15359.html?mail>
- [26] KADEČKA, Stanislav a Filip RIEGEL. Výkon státní správy: kompetence, odpovědnost [online]. In: . Brno, 2009, s. 19 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiUgKzQoafTAhXGPRQKHUu4D5cQFggiMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fvykon-statni-spravy-kompetence-pdf.aspx&usg=AFQjCNFCpwAv7vicOevmjOYJ0nA14Dqp5w&sig2=EWPAh_NprF8myRtzBMBNUg&bvm=bv.152479541,d.bGg
- [27] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Monitoring hospodaření obcí – SIMU 2008[online]. Zveřejněno 3.12.2008 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/metodiky/2008/monitoring-hospodareni-obci-simu2008-13760>
- [28] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Monitoring hospodaření obcí. [online]. 2008 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocet/monitoring-hospodareni-obci>
- [29] MONITOR. Datový Katalog - Transakční data. Monitor [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2016/zdrojova-data/transakcni-data#fin2-12m>
- [30] Mrsklesy. Oficiální stránky obce [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <http://www.mrsklesy.cz/>
- [31] NÁRODNÍ AKADEMIE REGIONÁLNÍHO MANAGEMENTU, O.S. Manažerský návod pro řízení procesů regionálního rozvoje na území obecních samospráv: Manuál finanční analýzy – zkrácená verze [online]. s. 10 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjAkqK3pbvTAhVHjiwKHTtPA7MQFggiMAA&url=http%3A%2F%2Ffiles.rozvojobci.cz%2F200000070-4fec750e65%2FA907_PO10%2520-%2520P%25C5%2599%25C3%25ADloha%2520%25C4%258D.%25202%2520-%2520MANU%25C3%2581L%2520FINAN%25C4%258CN%25C3%258D%2520ANAL%25C3%259DZY%2520-%2520zkr%25C3%25A1cen%25C3%25A1%2520verze%2520-%2520I.docx&usg=AFQjCNFv3r4pf9o4Or_9ch6PAnNv7J8RMQ

- [32] OPLUŠTILOVÁ, Irena. Finanční zdraví obcí a jeho regionální diferenciaci. Brno, 2012. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/42351/esf_d/DisP_Oplustilova_final.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita
- [33] PAVLAS, Miroslav. Ukazatele finanční stability města. Regionální rozvoj mezi teorií a praxí [online]. Praha, 2015, (1), 15 [cit. 2017-04-23]. ISSN 1805-3246. Dostupné z: http://www.regionálnírozvoj.eu/sites/regionálnírozvoj.eu/files/pavlas_ukazatele_finanční_stability.pdf
- [34] SEDLÁČEK, Jan. Přenesená působnost obcí [online]. In: 2015 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.rokvobci.cz/zpravy-redaktoru/detail/691-prenesena-pusobnost-obci/>
- [35] SEDLÁČEK, Jan. Samostatná a přenesená působnost obcí: úvod do problematiky [online]. In: 2015 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.rokvobci.cz/zpravy-redaktoru/detail/690-samostatna-a-prenesena-pusobno/>
- [36] SCHRÖPFER, František. Finanční analýza jako nástroj řízení podniku [online]. s. 6 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiBrKKxorvTAhWEDCwKHb4LAMUQFgggMAI&url=http%3A%2F%2Fwww.ekonomservis.cz%2Fdownload%2FRPIC-Ekonomservis-Financni-analyza-jako-nastroj-rizeni-firmy.pdf&usg=AFQjCNHv9kAXJ57bp0--Ni9VeISZgnwCXA>
- [37] SVOBODA, Michal. Konstrukce ukazatele finančního zdraví municipálních organizací. Český finanční a účetní časopis [online]. 10(4), 150-160 [cit. 2017-04-19]. ISSN 1802-2200. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=cfuc&pdf=464.pdf>
- [38] Trnávka. Oficiální stránky obce [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <http://www.trnavka-obec.cz/>
- [39] Uhy. Oficiální stránky obce [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <http://www.obec-uhy.cz/>
- [40] Únanov. Oficiální stránky obce [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <http://www.obecunanov.cz/>
- [41] Volevčice. Oficiální stránky obce [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <http://www.volevcice.cz/>

- [42] Zahájí. Oficiální stránky obce [online]. [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <http://www.zahaji.cz/>

Zákonné předpisy

- [43] Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů
- [44] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- [45] Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
- [46] Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)
- [47] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů
- [48] Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: <i>Monitoring hospodaření obcí – informativní a monitorující ukazatele</i>	63
Příloha B: <i>Datový slovník - Výkaz pro hodnocení rozpočtu obce – část 3</i>	64
Příloha C: <i>Datový slovník - Rozvaha</i>	65
Příloha D: <i>Datový slovník - Databáze obyvatel a obcí</i>	66
Příloha E: <i>Popisné statistiky - Rozvaha</i>	67
Příloha F: <i>Popisné statistiky: Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu - část 3</i>	68

A. Informativní ukazatele

- 1) Počet obyvatel obce
- 2) Příjem celkem (po konsolidaci)
- 3) Úroky
- 4) Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků
- 5) Dluhová služba celkem
- 6) Ukazatel dluhové služby (v %)
- 7) Aktiva celkem
- 8) Cizí zdroje
- 9) Stav na bankovních účtech celkem
- 10) Úvěry a komunální dluhopisy
- 11) Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy
- 12) Zadluženost celkem
- 13) Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)
- 14) 8-leté saldo
- 15) Oběžná aktiva
- 16) Krátkodobé závazky

B. Monitorující ukazatele

- 17) Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)
- 18) Celková (běžná) likvidita

Zdroj: MF ČR

Datový slovník - Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu obce - část 3

Sloupec	Název Atributu	Typ proměnné	Typ v SPSS Modeler	Hodnoty dat	Popis dat
1	ZC_VYKAZ:ZC_VYKAZ	Kategorizovaná	Nominal	[51,51]	Výkaz
2	ZC_VTAB:ZC_VTAB	Kategorizovaná	Nominal	[400,400]	Tabulka výkazu - část IV. výkazu
3	OFISCPER:OFISCPER	Kategorizovaná	Nominal	[2015012]	Fiskál.rok/období
4	ZC_UCJED:ZC_UCJED	Kategorizovaná	Nominal	[10000000215,1000018877]	Číslo účetní jednotky
5	ZC_ICO:ZC_ICO	Spojité	Continuous	[86596730]	Identifikační číslo
6	ZC_KRAJ:ZC_KRAJ	Kategorizovaná	Nominal	["", CZ010,CZ02,CZ020,CZ03,""]	NUTS kraje /regionu
7	ZC_NUTS:ZC_NUTS	Kategorizovaná	Nominal	["",CZ0100,CZ02,CZ020,CZ0201,""]	NUTS účetní jednotky
8	ZC_POLVYK:ZC_POLVYK	Kategorizovaná	Nominal	[4010,4470]	Položka výkazu
9	ZU_ROZSCH:ZU_ROZSCH	Spojité	Continuous	[0.0,78800.0,131200.0,""]	Schválený rozpočet
10	ZU_ROZPZM:ZU_ROZPZM	Spojité	Continuous	[0.0,78800.0,131200.0,""]	Rozpočet po změnách
11	ZU_ROZKZ:ZU_ROZKZ	Spojité	Continuous	[0.0,83559.0,1302456.0,""]	Výsledek od počátku roku

Zdroj: vlastní zpracování

Datový slovník - Rozvaha

Sloupec	Název Atributu	Typ proměnné	Typ v SPSS Modeler	Hodnoty dat	Popis dat
1	ZC_VYKAZ:ZC_VYKAZ	Kategorizovaná	Nominal	[1,1]	Výkaz
2	ZC_VTAB:ZC_VTAB	Kategorizovaná	Nominal	[100,100]	Tabulka výkazu
3	OFISCPER:OFISCPER	Kategorizovaná	Nominal	[0, 2015012]	Fiskál.rok/období
4	ZC_UCJED:ZC_UCJED	Kategorizovaná	Nominal	[100000001,1000018886]	Číslo účetní jednotky
5	ZC_ICO:ZC_ICO	Spojité	Continuous	[0, 86797034]	IČO
6	OFM_AREA:OFM_AREA	Kategorizovaná	Nominal	["",0301,0302,0303,0304,0305,""]	Kapitola
7	ZC_KRAJ:ZC_KRAJ	Kategorizovaná	Nominal	["",CZ010,CZ02,CZ020,CZ03,""]	Kraj
7	ZC_NUTS:ZC_NUTS	Kategorizovaná	Nominal	["",CZ0100,CZ02,CZ0202,CZ0201,""]	NUTS účetní jednotky
8	ZC_POLVYK:ZC_POLVYK	Kategorizovaná	Nominal	["",A.,A.I.,A.I.1.,A.I.10.,A.I.2.,""]	Položka výkazu
9	ZSYN_UCET:ZC_SYNUC	Kategorizovaná	Nominal	["",012,013,014,015,018,019,021,""]	Syntetický účet
10	ZU_AOBTTO:ZU_AOBTTO	Spojité	Continuous	["",0.0,5.0957665194491E11,""]	Brutto - běžné období
11	ZU_AOKORR:ZU_AOKORR	Spojité	Continuous	["",0.0,9.560137775331E10,""]	Korekce - běžné období
12	ZU_AONET:ZU_AONET	Spojité	Continuous	["",0.0,3.42893872539479E12,""]	Netto - běžné období
13	ZU_MONET:ZU_MONET	Spojité	Continuous	["",0.0,2.7928431532214E12,""]	Netto - minulé období

Zdroj: vlastní zpracování

Datový slovník - databáze obyvatel a obcí

Sloupec	Název Atributu	Typ proměnné	Typ v SPSS Modeler	Hodnoty dat	Popis dat
1	Pořadové číslo	Spojité	Continuous	[1, 6253]	Pořadové číslo obce v databázi
2	Název obce	Kategorizovaná	Nominal	["",Aš, Pardubice, ""]	Název obce
3	Počet obyvatel	Spojité	Continuous	["", 125,658,1257, ""]	Počet obyvatel dané obce
4	IČO	Spojité	Continuous	["",17361, 75158094, ""]	Identifikační číslo
5	Kategorie	Kategorizovaná	Nominal	["", město,městys,obec, ""]	Kategorie obce
6	Okres	Kategorizovaná	Nominal	["",Benešov,Beroun,Blansko, ""]	Okres obce
7	Kraj	Kategorizovaná	Nominal	["",Jihomoravský kraj, Jihoesý kraj, ""]	Příslušný kraj

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha E: Popisné statistiky - Rozvaha

Popisné statistiky : Rozvaha									
Sloupec	Název Atributu	Min	Max	Součet	Medián	Rozpětí	Modus	Průměr	Popis dat
11	ZU_AOBTTO:ZU_AOBTTO	0.000	509576651944.910	21543831953743.816	0.000	509576651944.910	--	8524415.477	Běžné období - Brutto
12	ZU_AOKORR:ZU_AOKORR	0.000	95601377753.310	4746543690413.946	0.000	95601377753.310	--	1878088.467	Běžné období - Korekce
13	ZU_AONET:ZU_AONET	0.000	3428938725394.790	57613671336641.550	0.000	3428938725394.790	--	22943023.347	Běžné období - Netto
14	ZU_MONET:ZU_MONET	0.000	2792843125322.140	53548854238692.530	0.000	2792843125322.140	--	21324349.798	Minulé období

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha F: Popisné statistiky: Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu - část 3

Popisné statistiky : Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu - část 3									
Sloupec	Název Atributu	Min	Max	Součet	Medián	Rozpětí	Modus	Průměr	Popis dat
9	ZU_ROZSCH:ZU_ROZSCH	0.000	70702252340.000	2397759319207.317	0.000	70702252340.000	0.000	5199814.625	Schválený rozpočet
10	ZU_ROZPZM:ZU_ROZPZM	0.000	77430147140.000	3265029368645.941	0.000	77430147140.000	0.000	7111773.350	Rozpočet po změnách
11	ZU_ROZKZ:ZU_ROZKZ	0.000	147498815560.130	6301175652183.209	0.000	147498815560.130	0.000	13815852.931	Výsledek od počátku roku

Zdroj: vlastní zpracování